

de lichte voorde

periodiek van de
vereniging voor oudheidkunde te lichtenvoorde

EEN MILTJE IN DE GRACHT VAN DE HAVEZATE HARREVELD

No.: 29

Juli 1994

ISSN: 0927-6688

Bij de afbeelding op de voorkant:
Zo komen de restanten van een leren muiltje na bijna
drie eeuwen weer aan het daglicht.
Harreveld Put 6, 16 januari 1992.
(foto Godfried Nijs, Lichtenvoorde)

VOORWOORD VAN DE REDACTIE

Medio 1994 zijn we er weer in geslaagd een uitgave van onze periodiek "De Lichte Voorde" te laten verschijnen.

Ook nu weer hebben we voldoende stof bijeengegaaard. Naast het voorwoord van de redactie, een verslag van de jaarvergadering gevolgd door de beschrijving van een dia-lezing door een bestuurslid, verenigingsnieuws en mutaties in ons ledenbestand, alsmede vermelding van nieuwe aanwinsten in onze bibliotheek en foto-archief.

Tot het verenigingsnieuws mag zeker gerekend worden het feit dat we een nieuwe secretaris hebben kunnen aantrekken in de persoon van de heer A.W. Driessen en dat het bestuur is uitgebreid tot de maximale bezetting van negen bestuursleden.

In deze uitgave treft U verder aan:

- * Het smeekschrift van rooms-katholieke zijde uit de gemeente Lichtenvoorde (Lichtenvoorde en Vragender) van 1878, ondertekend door ruim 170 hoofden van huisgezinnen.
- * Het herdersambt van Niessink-Hondvorst-Ionink (1823-1875) voor U 'uitgeplozen en samengesteld' door A.J. Vos, -het vervolghet verhaal van de pastoors van de Bonifatiusparochie te Lichtenvoorde- deze keer "het tweede en derde kwartaal negentiende eeuw".
- * Het nieuwe gemeentehuis, officieel geopend op 24 februari 1994. De achtergrondgeschiedenis van het "behouden oude raadhuis", de dubbele benaming van de 'cirkelvormige nieuwbouw' en de onthulde monumentjes van gemeentewege en een bijdrage van onze vereniging in de vorm van 'drieluik en waterpomp'. Dit gebeuren is samengevat door A.J. Vos.
- * Een verslag over de totstandkoming van het boek "Harreveld doorgrond" van de hand van de auteurs Godfried Nijs en Hermine Manschot-Tijdink. In de drie delen waaruit het boek is opgebouwd laten zij het verleden herleven. Zoals bekend is de archeologische werkgroep van onze vereniging zeer actief geweest op het terrein van de voormalige havezate Harreveld. De resultaten van het historisch-archeologisch onderzoek naar 'eene oude haevesaete' zal binnenkort door het Staring Instituut worden uitgegeven. Als lid van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde kunt U 'Harreveld doorgrond' voor een gereduceerde prijs bestellen.
- * De voormalige dokterswoning vormt het onderwerp van de vorige secretaresse van onze vereniging, mevrouw A. Kuiper, die vanuit de verte nog steeds blijkt geeft van haar belangstelling voor Lichtenvoorde.
- * Ook vanuit Friesland is er een bijdrage. De genealogie van de familie van Tongerlo zal in twee afleveringen in De Lichte Voorde verschijnen. Een mogelijke relatie met de familie van Heeckeren van Tongerlo is vooralsnog niet aantoonbaar.

De redactie wenst U allen veel leesplezier over feiten en gebeurtenissen uit Lichtenvoorde, Harreveld, Vragender en zijdelings ook uit Lievelede en Zieuwent.

Over het in het vorige nummer aangekondigde project transcriptie "Breucken Prothocoll" uit 1715 hoort U in het volgende nummer 30 meer, omdat de afronding hiervan nog moet plaatsvinden.

Tenslotte rest ons nog, zoals meerdere malen gedaan, een oproep te doen aan allen die copy kunnen leveren voor een van de volgende uitgaven van De Lichte Voorde. Het is nog altijd een uitgave VAN en VOOR de leden.

COPY VOOR HET VOLGENDE NUMMER GAARNE VOOR 1 OKTOBER a.s. inleveren bij de redactie, Brechtstraat 3.

De redactie:

A.W.M. Polders, A.J. Vos, G.A.Th.M. Nijs

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING OP DINSDAG 15 MAART 1994.

Deze jaarvergadering werd gehouden bij Hotel de Koppelpaarden te Lichtenvoorde om 20.00 uur.

Bij dit vergadergedeelte zijn ongeveer 50 mensen aanwezig.

Begonnen werd met het aanbieden van een kop koffie op kosten van de vereniging.

Tevens werden de in een boekwerkje gebundelde jaarverslagen voor de vergadering aan ieder aanwezig lid uitgereikt.

1. Opening.

Om ongeveer 20.10 uur opende de voorzitter, de heer A.J.Vos, de vergadering met iedereen welkom te heten en gaf toen het woord aan de waarnemend secretaris, de heer G.J.A. Eppingbroek, voor het voorlezen van het Algemeen Jaarverslag.

2. Algemeen Jaarverslag over 1993.

Dit verslag werd samengesteld en voorgelezen door de waarnemend secretaris, boven genoemd.

Nadat enkele opmerkingen hierover, van mevr. Buijnink en de heren Elferink en te Molder, beantwoord waren, werd dit verslag met algemene stemmen goedgekeurd en gearresteerd.

3. Bevindingen van de Kascommissie en Financ. Jaarverslag 1993.

De voorzitter gaf toen het woord aan de Kascommissie, bestaande uit de heren F.Oolthuis en G.J.Tap.

De hr. Oolthuis nam namens de commissie het woord en gaf te kennen, dat zij op Woensdag 23 febr.1994 de financiële administratie gecontroleerd hadden en een gedetailleerde en goed gevoerde administratie voor gevonden hadden. Zij verklaarden hun goedkeuring te kunnen hechten aan de gepresenteerde cijfers.

Hierna gaf de voorzitter het woord aan de penningmeester, de hr. G.J.A. Eppingbroek, om een toelichting te geven op de gepresenteerde cijfers welke waren uitgereikt. Deze gaf enige uitleg en toelichting en beantwoordde enkele vragen.

Hierna werd het verslag goedgekeurd en de penningmeester, onder dankzegging, gedechargeerd voor zijn gevoerde beleid.

4. Bestuursverkiezing

De voorzitter gaf eerst een opsomming van de bestuursleden, die volgens rooster aftredend waren en het tussentijds aftredende bestuurslid. Dit zijn volgens rooster:

de heren A.J. Vos (voorzitter), H.J. Krabbenborg en J.J. Oonk. Tussentijds aftredend is de heer Th.A.C. Hulshof.

Voorzitter geeft aan dat de heren Vos en Krabbenborg weer herkiesbaar zijn, doch dat er afscheid genomen moet worden van de bestuursleden Oonk en Hulshof.

Hij richt tot hen een waarderend en dankend woord voor hun inzet en overhandigt hen namens de vereniging een attentie.

Hierna stelt hij de door het bestuur kandidaat gestelde leden voor. Dit zijn de heren A.W. Driessen, B. van Lochem en J.C. Wansing, allen uit Lichtenvoorde.

Daar er geen tegenkandidaten gesteld waren en de vergadering geen bezwaar had, werden de doorgedragen nieuwe kandidaten en de herkiesbaar gestelde kandidaten met algemene stemmen gekozen.

De heer A.W. Driessen zal de functie van secretaris overnemen, waardoor hij dus in het rooster van de heer Hulshof treedt.

Verder stelt de voorzitter dat in de laatste bestuursvergadering is voorgesteld, dat de heer Eppingbroek zijn termijn met 2 jaar zal verlengen, om zodoende verschil in aftreden te krijgen binnen de leden van het dagelijks bestuur. (Eppingbroek was eigenlijk ook aftredend volgens het huidige rooster). Hij zal nu aftreden in 1996. De vergadering heeft hier geen bezwaren tegen, dus akkoord.

5. Verkiezing Kascommissie.

De heer G.J.Tap was volgens rooster aftredend. De her Th. Ravesloot stelt zich beschikbaar, zodat in 1995 als kascommissie zal optreden: F. Oolthuis en Th. Ravesloot.

6. Eventuele mededelingen.

Door het bestuur worden een aantal mededelingen gedaan:

- Er zal getracht worden een "Werkgroep Genealogie" in te stellen.
- Er zal op 15 Mei a.s. een excursie naar Huize Bergh georganiseerd worden. Folders worden uitgereikt.

7. Rondvraag

In de rondvraag komen een aantal onderwerpen aan de orde, zoals:

- Het vullen van de vitrine in het gemeentehuis en het beschikbaar krijgen van een expositie-ruimte (Oudheidskamer).
Discussie over dit onderwerp en waar bepaalde stukken uit de voormalige oudheidskamer gebleven waren.
(Mevr.Steentjes,/ hr. te Molder,/ hr. Elferink,/ Hr. Knippenborg.)
- De pomp voor het nieuwe gemeentehuis wordt ter discussie gesteld door de hr. te Molder.
- Het spreken van dialect in dit soort bijeenkomsten wordt gevraagd door de heer H. Hulshof.

8. Sluiting.

Om ongeveer 21.15 uur sluit de voorzitter, onder dankzegging voor aller inbreng, deze vergadering. Hij kondigt een pauze van 15 minuten aan en verwelkomt de heer Joop Kruij, die na de pauze de dia-presentatie van "LICHTENVOORDE VROEGER!!!!!!" zal verzorgen.

G.J.A.Eppingbroek
Waarnemend secretaris

*Rentenierstraat met de voormalige levensschool het vroegere pand van Buijnink, gezien in de richting van de Driehoek, omstreeks 1910. Links de woning van Drieks en Janna Wolters, met de 'nindeurs' het huis van B. Schuring en ten slotte het kleine kruidenierswinkeltje van Moorkamp.
(foto coll. Eppingbroek)*

VERENIGINGSACTIVITEIT

DIA-LEZING DOOR DE HEER JOOP KRUIP

In aansluiting op de jaarvergadering van dinsdag 15 maart 1994 van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde toonde de heer Joop Kruip een aantal dia's van oud-Lichtenvoorde.

Ruim 80 personen hebben hiervan genoten. Niet alleen van de mooie beelden, maar ook van de humoristische manier, waarop de heer Kruip de beelden van kommentaar voorzag.

Zowel bij getoonde foto's van mensen als bij die van straten vertelde hij verhalen. Een goed verteller als hij is, komt het natuurlijk ook van pas, dat hij geboren en getogen Lichtenvoordenaar, veel personen en situaties zelf heeft gekend.

Er werden dia's vertoond, zowel uit de serie van de heer Kruip zelf, als ook uit de verzameling, die de vereniging als geschenk heeft gekregen.

"oude kaarten"

In de serie "oude kaarten" kwam o.a. goed naar voren, dat in de Heerlijkheid Borculo "Grolle toch maar een klein gat is" ten opzichte van Lichtenvoorde. In deze serie ook een situatieschets van het "Olde Platenhuus"-en de "Platenweide". Dit lag niet ver van het Hof, in het Hooiland. Zo ongeveer waar nu de Schotse hooglanders grazen!

"oude straten en gebouwen"

Uit de Rapenburgsestraat o.m. de oude Waterstaatskerk, het "kruut"- of "polverhuus". Sommige panden, al 2 of 3 keer afgebroken en een andere bestemming gekregen. Zo bijv. "het blaauwvarvershuus", werd later een fietsenmakerij, daarna apotheek en wordt nu winkel.

Ook de villa van Van Basten Batenburg. Deze Van Basten Batenburg was zo'n beetje burgemeester, notaris en dokter tegelijk. Dus als iemand dood ging, kwam hij er wel mee in aanraking. Of dat meegeholpen heeft aan de rijkdom van Van Basten Batenburg vertelt de geschiedenis niet.

Ook toonde hij beelden van de vroegere molen en o.a. de Patronaatsstraat, de Varkensmarkt, de Ganzenmarkt en de Rentenierstraat met z'n oude pandjes en de Johanneskerk. Uit het buitengebied waren er foto's van de binnenweg naar Aalten en naar Lievelede.

"oude groepsfoto's van personen"

In de serie "personen" werden veel oude groepsfoto's vertoond, maar ook foto's, waarop markante Lichtenvoordenaren zijn vereeuwigd, waaronder de vermaarde Cornelis van Wijngaarden.

Van veel mensen op de foto's zijn de namen bekend, van verschillende anderen niet. Wellicht is het daarom aan te bevelen deze een volgende keer nog eens te laten zien, misschien zijn er mensen, die eventueel familie-leden herkennen. Bovendien kunnen dan dia's worden vertoond, die nu niet of maar ternauwernood getoond konden worden wegens tijdgebrek, waardoor de serie van Thielen te snel ging.

Al met al een mooi programma, dat voor vervolg in aanmerking komt!

H.te Brake

*Wachtend voor het kasteel. Op de achtergrond de hoektoren
die thans dienst doet als archief.
(foto coll. Eppingbroek)*

Excursie naar Kasteel Huis Bergh

Op 15 mei 1994 organiseerde de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde een excursie naar Huis Bergh in 's-Heerenberg. Uit de verhalen van enkele deelnemers bleek dat dit jaren geleden ook al eens was gebeurd. Gelukkig is er zo veel te zien dat in een rondleiding lang niet alles kan worden gezien, zodat er altijd weer nieuwe dingen opvallen.

Telkens wat anders

Bovendien is er een groot aantal gidsen die elk hun eigen specifieke interesse meebrengen. Daardoor wordt nu eens dit en een volgende keer een ander onderdeel extra belicht. Ook de ruimtes in het kasteel zijn niet allemaal tegelijkertijd toegankelijk, bijvoorbeeld de kapel is enkel in de kersttijd te bezichtigen. Zo kan het gebeuren dat bij elk bezoek nieuwe verrassingen tevoorschijn komen.

Het kasteel door de eeuwen heen

Het kasteel heeft door de eeuwen heen diverse eigenaren en bewoners gekend. Daardoor zijn er in het bouwwerk verschillende stijlen te zien. Ook al is er enkele keren een brand geweest, bij de restauratie zijn de karakteristieke bewaard gebleven. Hoe het kasteel en zijn onmiddellijke omgeving er in de diverse eeuwen heeft uitgezien is in beeld gebracht via maquettes in een van de torenkamers.

Het kasteel zelf vormt een geheel met de omgeving, het is origineel en het hoort erbij, met de inboedel is dit anders. Daarvan is praktisch niets dat niet verzameld is van elders. De familie Van Heek, textielmensen afkomstig uit Twente, heeft letterlijk uit heel Europa vandaan kunstwerken vergaard en hier bijeengebracht. Waar hebben we meer gehoord dat textielmensen kunst verzamelen? Vorig jaar was er in Essen een ruil-expositie met Russische verzamelingen. Het waren, voornamelijk in Parijs gekochte, en in opdracht gemaakte schilderijen, onder meer van Monet en andere impressionisten. De oorspronkelijke eigenaren waren enkele bekende textielmensen die hun eigendommen met de revolutie van 1917 verbeurd verklaard zagen. Gelukkig is het grootste deel toch bewaard gebleven, nu in St. Petersburg.

Verzameling-Meubilair-Beschilderingen

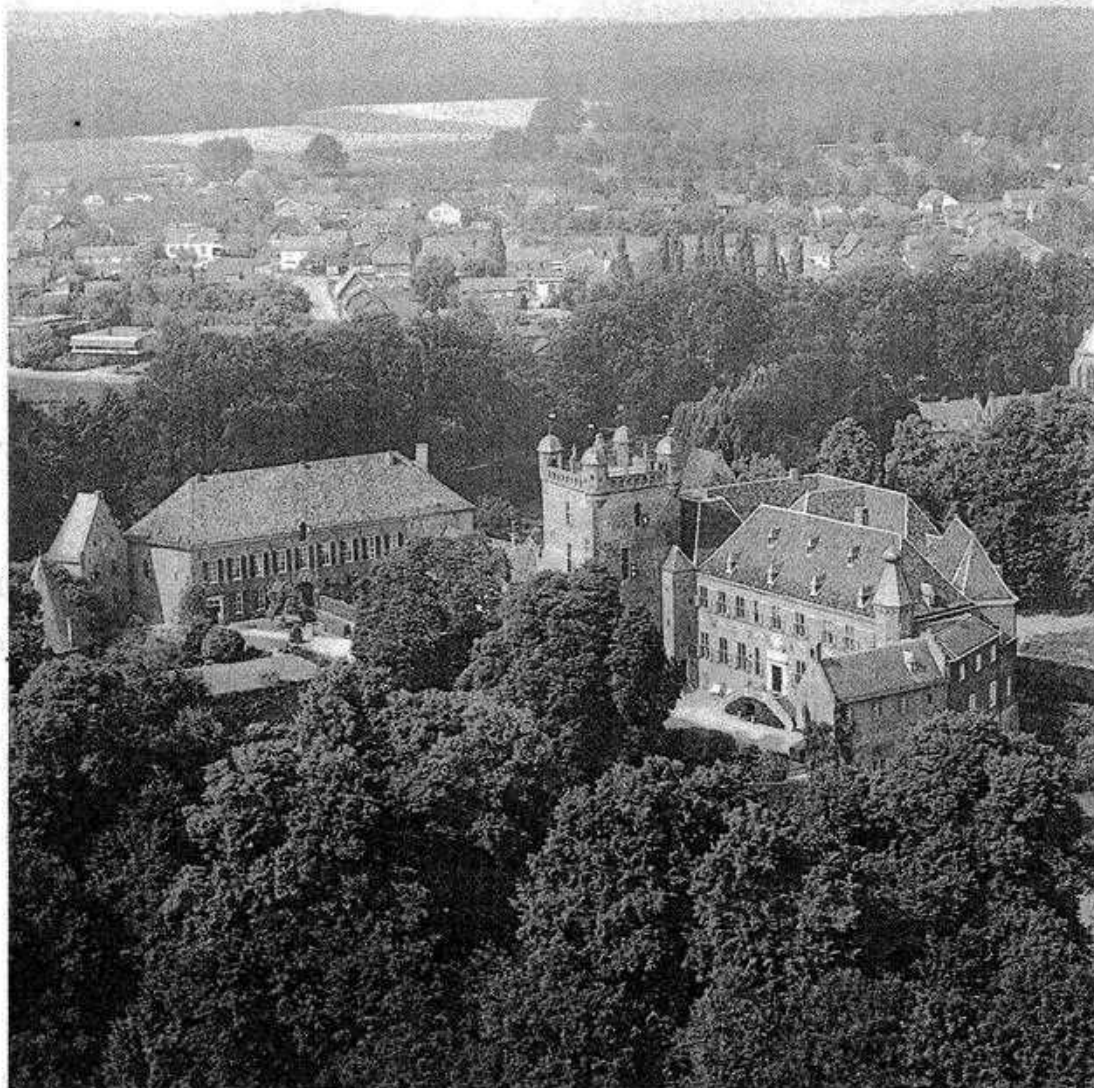
De verzameling in Huis Bergh bevat onder meer geschilderde portretten van bewoners door de eeuwen heen.

Het meubilair is onder meer afkomstig uit Noord- en Zuid Nederland, Duitsland maar ook uit Italië en Scandinavië. De religieuze beschilderingen stammen in hoofdzaak uit de Middeleeuwen en zijn afkomstig uit onder meer Frankrijk, Duitsland en andere Europese landen. Ook is er de Italiaanse kamer. Hieruit valt vooral de verschillende stijlen van vervaardigen op, van strak en sober tot speels en rijkelijk versierd.

Ten slotte bood de toren een prachtig uitzicht op de omgeving, vooral omdat het prachtig weer geworden was na een heenrit in de regen.

Voor een aantal van de dertig deelnemers aan de excursie was het jammer dat de muntslag niet open was, in tegenstelling met de van te voren gemaakte afspraak. Desondanks kunnen we terugzien op een mooie excursie.

H. te Brake

Aerophoto Eelde

Huis Bergh

's-HEERENBERG - GELDERLAND

GEMEENTEHUIS = RAADHUIS = BESTUURSCENTRUM

=====

Op donderdag, 24 februari 1994 was het zover. Lichtenvoorde kon beschikken over een nieuw gemeentehuis, als werkplek voor het gemeentelijk- en bestuurlijk apparaat.

Voor B.& W., voor raadsleden en voor ambtenaren.

Een nieuw raadhuis bestaande uit het grondig opgeknapte en opnieuw ingerichte "oude" gemeentehuis én een cirkelvormige nieuwbouw, die een dubbele benaming kreeg. Te weten, de "banaan" of de stijlvollere naamgeving van "wassende maan".

Een vijftal kranten maakten gewag van het gebeurde onder de volgende krantekoppen:

- * Gemeentehuis geeft gevoel van identiteit en Lichtenvoorde omarmt nieuw bestuurscentrum. Gelderl. 25-02-1994.
- * Achterhoek glibbert richting "banaan" en Hosanna klinkt het alom bij opening van Lichtenvoords gemeentehuis. Dagbl.Tubantia 25-02-1994
- * Gemeente blij met "wassende maan" en Nieuw gemeentehuis straalt kwaliteit uit. Lichtenv.Leeuw 01-03-1994 -Staatssecretaris mevr. D.W.IJ. De Graaff-Nauta onthulde een kunstwerk voor de "wassende maan".
- * Nieuw gemeentehuis officieel in gebruik genomen. Elna 03-03-1994
- * Staatssecretaris De Graaff-Nauta verricht officiële opening gemeentehuis Lichtenvoorde. Achterhoek Nieuws 03-03-1994

Een paar dagen voor de officiële opening wist het Dagblad Tubantia op 19 februari 1994 reeds te melden:

- * "Wassende maan is prachtig raadhuis" en "Oudheidkundige club geeft Keistad dorpspomp uit 1880 terug".

De Vereniging zelf schonk aan de gemeente een drieluik van foto's voorstellend:

Eerste gemeentehuis	1880-1905
Tweede raadhuis	1905-1940
Derde bestuurscentrum	1940-1994

Op deze wijze wordt weergegeven: Historie op deze plek.

Het geheel omlijst door een schitterende omraming. Dit presentje is terechtgekomen direkt rechts aan de muur bij de hoofdingang via het trappenbordes aan de voorkant van het 'oude' in stand gebleven gemeentehuis.

Op de nieuw geplaatste pomp, bestaande uit een licht grijs hardstenen voetstuk, oud-hollands donkergroene ommanteling en een roodkoperen afdakje, staat boven de tuit te lezen:

Aangeboden bij de opening van het vernieuwde

Gemeentehuis dd.25 februari 1994 door:

Abma + Dirks + Partners BV

Thomasson Dura BV

R.I.B.Schreuder BV

W.A.Kemkens BV

(foto coll. Eppingbroek)

Onder de tuit is de koperen plaat bevestigd met inscriptie:

Oudh.k.Ver.L'voorde Raadhuis 1905-1940 B.W.

De eerste naam is de opdrachtgever, 't tweede inschrift geeft de duur van deze bepaalde stijl van het gemeentehuis weer en de letters B.W. staan voor de paraaf van Benny Wopereis, de vervaardiger van deze plaat.

Het nieuwe gemeentehuis is een nieuw bestuurscentrum van waaruit Lichtenvoorde, bestaande uit de kerkdorpen Lichtenvoorde, Zieuwent, Lievelede, Harreveld en Vragender kan bestuurd worden door 't college van B. & W. in eerste instantie en door een 17-tal raadsleden uit een viertal fracties, t.w. het CDA, de PvdA, de VVD en G.B. als het hoogste orgaan, samen vormend de gemeenteraad.

Per 1 januari 1993 was het aantal inwoners per kerkdorp:

* Lichtenvoorde	12.523	Zieuwent	1.773
* Lievelede	1.617	Harreveld	1.420
* Vragender	1.036	Totaal	: 18.369 inwoners.

Per 1 januari 1994 was het aantal inwoners gegroeid tot: 18.446

Beschrijving van het geheel:

=====

Het gaat om twee op zich zelf staande gebouwen. Door het grootste bouwelement als cirkelvorm naar de achterzijde van het terrein te verschuiven, ontstaat een ruimte om het bestaande markante gemeentehuis goed uit te laten komen, zodanig dat het karakteristieke beeld van op zichzelf staande gebouwen in een groenstructuur behouden blijft.

Een volledig transparant tussenlid, waarin zich de centrale ontvangsthuis en de raadzaal bevindt, verbindt de nieuwbouw, ook wel "wassende maan" geheten, met het oude bestaande /gerestaureerde raadhuisje.

Het eerste te onthullen kunstwerk "vijf in een kring opgestelde (fantasie)vogels symboliseren de vijf kerkdorpen, Lichtenvoorde, Zieuwent, Lievelede, Harreveld en Vragender, waaruit de gemeente Lichtenvoorde bestaat. De vogels staan opgesteld op een plateau met een doorsnede van plm. 2 meter, gemetseld en afgedekt met een betonnen plaat. Vijf metalen buizen komen $1\frac{1}{2}$ meter in de lucht boven het plateau bij elkaar met aan het einde de vijf vogels in vlucht met gespreide vleugels. Van bovenaf herkent men het logo van de gemeente. Als ontwerpster tekent hiervoor mevr. Truus Doodeheefver, Aaltense beeldhouwster, die het de naam meegaf: "ieder apart, samen één".

Het tweede te onthullen kunstwerk betrof "de oude vertrouwde gerestaureerde gemeente-waterpomp", waarbij met name het plaatje met de firma's van aanbidding/schenking ontbloot moest worden. Voor de staatssecretaris een klein klusje vergeleken met de ontmanteling van de vijf vogels van het andere kunstwerk.

(foto coll. Eppingbroek)

Bij de officiële opening van het gemeentehuis was de vereniging op uitnodiging van B.& W. vertegenwoordigd door haar voorzitter, de heer A.J. Vos en haar penningmeester, tevens wrnd. secretaris, de heer G.J.A.Eppingbroek.

Rond 10 uur in de voormiddag hadden zich plm. 250 genodigden verzameld in de grote zaal van "De Koppelpaarden". Het woord werd gevoerd door:

- * Burgem. de heer R.F.R.M. van Ryckevorsel,
- * staatssecr. Mvr. D.IJ.W. de Graaff-Nauta,
- * gem.secr. en voorzitter bouwteam de heer J.W. Wijers,
- * architect de heer I. Ezerman (Abma, Dirks en Partners).

Het "alom lof" was niet van de lucht en ook niet uit de lucht gegrepen, zoals even later de toehoorders hebben kunnen constateren na de opening en onthulling van de twee monumentjes:

Ook al is de oude ambtswoning, de zgn. witte villa, verdwenen, ook al zitten enkele sierankers ervan aan voorzitters woning, ook al moest een nostalgische hoofdonderwijzerswoning eraan geloven, na de sloop van een dubbel woonhuis en de voormalige opslagplaats "De Eierdop"....al met al kan gesproken worden van:

- * een zowel kwalitatief als kwantitatief goed resultaat,
- * een fraaie combinatie oud en nieuw, beleidscentrum en ambtenaren-werkplek,
- * een fraai gerenoveerd raadhuis met de "wassende maan" als nieuwbouw.

Herkomst van de benaming "wassende maan" vindt men in de toespraak, door mij uitgesproken op de informatie-avond in het L.T.S.-gebouw dd. 16 januari 1992, waarvan hier mijn slotwoorden:

" Gehoord de bestuursleden van de Oudheidkundige Vereniging Lichtenvoorde en de leden van de Welzijnsraad Lichtenvoorde kom ik tot de adviserende conclusie:

= "geen winkelhaak in het hart van ons dorp, maar eerder een "wassende maan"- dat klinkt fraaiër dan halve banaan- en laat het oude raadhuis staan=".

't Heeft ruim twee jaar geduurd, maar thans klinkt die benaming toch wat waardiger en stijlvoller dan "banaan" of "halve banaan", zo ook de mening van architect I. Ezerman in zijn toespraak tijdens de officiële opening.

Als Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde hopen wij het nodige bijgedragen te hebben voor het behoud van het "oude" en verfraaiing van het nieuwe via drieluik en waterpomp, waardoor *"historische herinneringen aan vroeger bewaard kunnen blijven voor ons nageslacht tot in de 21ste eeuw"*.

Uw verslaggever

A.J. Vos (vzt.V.O.L.)

81
 J.L.D.
 Aan Zijne Majesteit den Koning.

Sire!

De ondergeschikenden loofden van uits
 genomen uit de gemeente Lichtenwoorde gaven
 met verschuldigd respect aan Uwe Majesteit de
 kennis
 dat zij kennis hebben genomen van het door de Tweede
 en Eerste Kamer der Staten-Generaal aangenomen Wetsont-
 werp tot bestreeming der Wet van 13 Augustus 1857 (Staatsblad
 N° 103) tot regeling van het Lager Onderwijs;
 dat zij in genoemd ontwerp blijven zien de bestendiging
 van alles, wat naar hun vernünftige overtuiging, de Openbare
 School voor herwonbruikbaar maakt;
 dat zij tevens daarin ontdekken het onloschontbare sterven,
 vandaan het eenig hun overgebleven hulpmiddel, de Bijponde-
 re School, onder schijnbare eerbiediging van haar recht,
 het bestaan onmogelijk te maken;

Sire!

De ondergeschikenden twischen in hunne kinderen te zien
 voortleven de liefde tot het Vaderland, de trouw aan het
 Vorstendom, den eerbied jegens den Koning, waerop zij voem
 dragen en die zij in kalme als onrustige tijden loonen en
 hebben blijven loonen.

Zij erkennen als den grondslag dier verheven deugd den de
 ginselen door het Christelijk onderwijs en de Christelijke op-
 ding der Bijpondere School ingeprent.

Zij zien echter in genoemd Wetsontwerp aan de Bijpondere
 School de grondwettige vrijheid weigeren, het grondwettige
 tot bestaan beperken, de middelen tot bestaan ontzeggen, de
 kracht tot ontwikkeling ontbreken; zij zien de Openbare School
 in een met hun geweten strijdige richting versuut, nietgeveerd
 begunstigd.

Daarom zij, betrouwend op Uwe Majesteits liefde voor al hare
 onderdanen, op de rechtvaardigheid, die de luister is van haar kroon,
 op de wijsheid, die zij haar dagelijks van der hemel hoebidden,
 van Uwe Majesteit nederig en eerbiedig beschoeken, dat het haar
 enige behagen aan genoemd Wetsontwerp haar koninklijke

goedkeuring te ontkhouden.

Van twee Maatschappij
de gekonvintioneerde

B. N. van Turenhout
L. van Nieuwenhagen
G. C. A. van Boesch-Duisen.
G. J. Ziek
A. H. van Bosch
B. J. Knippenberg
H. van der Kooij
W. Kuhlshof
V. Huishef
E. W. L. M. van Nieuwenburg
S. M. G. Wessche
H. J. de Ziele
W. G. J. Steenburg
W. J. Jans
A. G. Mansholt
H. Rietberg
J. Steese Kasius
W. Elchot
H. J. Steenburg
L. Bacliffson
L. Huishef
W. Siebelder
L. Huishef
H. Hinink
L. Huishef
J. H. Steenburg
A. J. Jans
J. Huishef
G. J. Diepeninck
B. van der Kooij
A. van der Kooij
de Straat

A. B. Brouwer
G. Paack
J. Janssen
G. J. Janssen
E. Poelmuis
A. W. Aalder - Fanbige
H. Huishef
J. B. W. Janssen
H. B. Huishef
G. J. Janssen
W. Kuhlshof
J. B. Steenburg
J. B. Kuhlshof
J. B. Siebelder
G. J. Janssen
H. Huishef
W. Janssen
J. B. Janssen
B. Elferink
H. Janssen
J. B. Janssen
H. Huishef
Engelena Mansholt
J. B. Janssen
W. Janssen
J. B. Janssen
A. B. Huishef
B. Huishef
J. B. Janssen

Zoals wij in de vorige periodiek (no.28) toegezegd hebben volgt hier het schrijven van het R.K. deel van de bevolking van Lichtenvoorde aan Z.M. de Koning over de vrijheid van onderwijs.

Aan Zijne Majesteit, den Koning,

Sire!

De ondergetekenden, hoofden van huisgezinnen uit de gemeente Lichtenvoorde geven met verschuldigden eerbied aan Uwe Majesteit te kennen,

dat zij kennis hebben genomen van het door de Tweede en Eerste Kamer der Staten-Generaal aangenomen Wetsontwerp tot herziening der Wet van 13 Augustus 1857 (Staatsblad no.103) tot regeling van het Lagere Onderwijs;

dat zij in genoemd ontwerp blijven zien de bestendinging van alles, wat, naar hun innigste overtuiging, de Openbare School voor hun onbruikbaar maakt;

dat zij tevens daarin ontdekken het onloochenbare streven om aan het eenig hun overgebleven hulpmiddel, de Byzondere School, onder schijnbare eerbiediging van haar recht, het bestaan onmogelijk te maken; Sire!

De ondergeteekenden wenschen in hun kinderen te zien voortleven de liefde tot het vaderland, de trouw aan het Vorstenhuis, den eerbied jegens den Koning, waarop zij roem dragen, en die zij in kalme en onrustige tijden toonen en zullen blijven toonen.

Zij erkennen den grondslag dier verheven deugden de beginselen door het Christelijk onderwijs en de Christelijke opvoeding der Byzondere School ingeprent.

Zij zien echter genoemd Wetsontwerp aan de Byzondere School de grondwettige vrijheid weigeren, het grondwettige recht tot bestaan beperken, de middelen tot bestaan ontzeggen, de kracht tot ontwikkeling ontnemen, zij zien de Openbare School in een met hun geweten strijdige richting versterkt, uitgebreid begunstigd.

Waarom zij vertrouwend op Uwe Majesteits liefde voor al hare onderdanen, op de rechtvaardigheid, die de luister is van haar Kroon op de wijsheid, die zij haar dagelijks van den Hemel toebidden, van Uwe Majesteit, nederig en eerbiedig verzoeken, dat het Haar moge behagen aan genoemd Wetsontwerp Hare Koninklijke goedkeuring te onthouden. Hetwelk doende,

Van Uwe Majesteit de getrouwe Onderdanen.

B.A. van Turnhout

J.A. van Basten Batenburg

J.C.A. ten Bosch-Driessen

G.J. Ikink

A.A.M. ten Bosch

B.J. Knippenborg

J.B.A. van Basten Batenburg

H. Hulshof Hzn

A. Hulshof

A. Kolkman-Weijnenborg

J.W. te Welscher

H. te Bille

A.B. Brouwer

G. Raak

J. Dieterchen

J.B. Hulshof

J.H. Pillen

E. Poelhuis

A.W. Aalders-Terborgt

J.H. Sterenburg

P.J. Haen

J.B. Willemsen

H.B. Hulshof

H.J. Frank

H.A.Sterenborg
A.Kruij
A.G.Manschot
H.Rietberg
D.Steenkamp
H.Elschot
H.J.Sterenborg
H.Roelofsen
L.Hulshof
H.Siebelder
D. van Harxen
H.Huinink
T.J.Wetshoff
J.H.Sterenborg
A.Buitink
B.Holweg
J.H.Dieperink
B.Wamelink
A.Wamelink
A.Strank
J.W.Stikken
J.H.Weenenk
J.H.Beusink
B.Westerman
F.Venderbosch
A.A.Witte
J.A.Knippenborg
G.Dieker
J.H.Beuting
J.H.Walder
G.Hogenkamp
H.A.Doppen
A.Weijenborg
J.Welckink
J.H.Gebbiik
A.Elschot
J.H.Rouwhorst
B.Humelink
A.F.Eeftink
A.Buesink
G.J.Olijslager
J.Nijhof
J.H. te Plate
J.H.Spieker
T.Hulshof
J.H.Hulshof
J.B.Donderwinkel
B.Dillen
J.H.Post
A.Eekelder
J.Tepoele
H.Ponds
J.H.Kortbeek
G.J. te Baak

B.G.Hulshof
J.B.Sterenborg
J.B.Kolkman
J.B.Siebelder
J.H.Kruij
H.Wildenborg
W.Ponds
J.B. van Thiel
B.Elferink
H.Vrijdag
J.B. Doppen
H.Hulshof
Engelina Manschot
J.H.Schuurink
J.B. van Voorden
J.H. van Harxen
A.A.Stottelaae
B.Holweg
B.J.Kruij
G.,J.Weenink

J.Anth.Holweg
A.W.Witte
J.A.Klein Tank
J.H.Holweg
B.F.Lueb
J.D.Buitink
J.H.Klein Tank
J.H.Hartman
J.H.Wolterink
J.Elschot
J.B.Huinink
A.Steegers
H.Holweg
J.W.Doppen
E.H.Venderbosch
H.Janssen
H.Spekschoor
J.H.Harmelink
H.Reinders
J.H.Oolthuis
J.H.te Brake
A.Wassink
H. te Braak
H.H.Krabben
J.Wolters
H.Rietbeek
B.Pillen
J.H.Holweg
J.W.Weelink
H.Kortbeek
J.Holweg
J.H.Meekes

B.Holeweg
 J.A.Baks
 A.Oolthuis
 J.W.Stortelder
 A. te Koppel
 J.B.Stortelder
 J.H.Leferink
 J.A.Harbers
 J.H. van Bronkhorst
 M.Winters
 J.H.Aagten
 G.J.Gartsen
 H.J.A.Leuven
 J.Huijsmans
 J.B. van Harxen
 J.H.Elschot
 J.H.Poelhuis
 B.Krabben
 G.J.Elschot
 H.Mellink
 A.Spieker
 J.H.Nijenhuis (174)

H.Gierkink
 J.D.Welink
 J.A.Oriens
 J.F.Holweg
 W.H.A.H.Bolwerk
 J.W.Wessels
 D.Siebelder
 G.J.Paassens
 J.A. Hulshof
 J.Doeven
 J.H.Knippenborg
 G.J.Ekelder
 B. ten Ekelder

P.H.Fiering
 J.A.Lurvink
 H.Wolf
 J.Hilderink
 J.H.Bloemendaal
 J.B. te Vruchte
 A. Walterbosch

V R A G E N D E R

J.H.H.Lageschaar
 H.Hustink
 G.Raben
 J.H.Weijenborg
 J.Harmelink
 H.Keuntjes
 J.Bieleveld
 G.J.Schilderink
 J.B.Krabben
 Janhindrik Wessels
 De Wed. Atoni Wolters
 J.B.Langert
 J.H.Rentink
 J.Schilderink
 H.Hulzevoort
 H.Hulzevoort
 J.W.Wolsink
 A.Hulzevoort
 B.Klein Arenk
 J.H.Lankveld
 D.H.Lagenschaar
 J.H.Siebelink
 J.D.Naberink
 J.D.Kleinikcink
 J.B.Meekes
 J.B.Hinkhorst (51)

Antoni Abbink
 H.Lankveld
 J.F.E.Overkamp
 J.B.Bennink
 G.J.Kleinikcink
 A.Schutten
 J.H.Bennink
 A.Ikink
 A.Steegers
 J.kroezen
 J.Abbink
 H.Lankveld
 J.D. te Molder
 Wed.H.Harmelink
 J.H.Klein Tank
 J.H.Huitink
 W.J.Bonenkamp
 J.D.Vos
 J.B. ten Woerd
 G.J.Gebbink
 J.H. Boschker
 B.T. Terbosch
 J.D.Nijhof
 J.M.Minkhorst
 J.Lankveld

DE DOKTERSWONING

Zoals iedereen, die een beetje bekend is in Lichtenvoorde zal weten stond naast het gemeentehuis een woning, de zgn. dokterswoning. Over deze woning is, zoals uit het onderstaande verhaal zal blijken door de jaren heen heel wat afvergaderd.

Het verhaal over deze woning begint meer dan 100 jaar terug, namelijk in het jaar 1876.

In 1875 overlijdt dokter Johannes Bernardus te Welscher, een jaar later neemt de gemeenteraad het besluit om een nieuwe gemeentegeneesheer te benoemen. Er wordt geadverteerd in "De Tijd", "de Maasbode, het Handelsblad, het Dagblad en het Nieuws van den Dag". Het zou nog tot 1879 duren voordat een geneesheer belangstelling voor Lichtenvoorde zou krijgen; namelijk dhr. van Son uit Aalsmeer.

Het is de bedoeling dat de nieuwe gemeentegeneesheer zich zal vestigen in het huis van de weduwe te Welscher. Dhr. van Son ziet dit zelf niet zitten en verzoekt om een dokterswoning. Na lang wikken en wegen wordt besloten, dat als de woning van de weduwe te Welscher niet voldoet aan zijn eisen er een dokterswoning zal worden gebouwd.

Op 27 februari 1880 vestigt dr. Jan Jacobus van Son (geboren 5 augustus 1818 te Amsterdam) zich met zijn vrouw en dochter te Lichtenvoorde. Twee maanden later, in de raadsvergadering van 24 april 1880 worden de plannen voor een nieuw gemeentehuis ontvouwd. Naast het gemeentehuis zal tevens een dokterswoning worden gebouwd.

Van dhr. A.A.M. te Bosch wordt een stuk grond gelegen op de Burger Esch aan de Keistraat aangekocht voor f 2200,— (notariskosten f 154,—).

De kadastrale omschrijving is: "een stuk grond ter grootte van 8 aren, een gedeelte uitmakende van het perceel bij het kadaster bekend onder sectie G nr. 4187, uitmakende het Zuid Oostelijke einde van genoemd perceel, gelegen op den Burger Esch voor het einde der Keistraat aan de Kunstweg naar Varsseveld".

Voor de dokterswoning met erf en tuin werd 5 are en 70 centiare gebruikt. De woning zou zo'n f 7350,24 gaan kosten, de aannemer f 6647,— en de architect f 657,54.

Om deze plannen te verwezenlijken gaat de gemeente een geldlening aan van f 11000,—.

Op 15 mei 1886 overlijdt dokter van Son, de weduwe verzoekt tot 15 juni in het huis te mogen blijven wonen zonder betaling van huur en de apotheek te mogen laten staan. Beide verzoeken worden toegestaan.

De weduwe van Son blijft uiteindelijk nog tot 14 oktober in de deze gemeente wonen waarna zij naar Amsterdam vertrekt.

Op 2 januari 1887 besluit de raad een oproep te plaatsen voor een geneesheer. Twee maanden later heeft nog steeds niemand zich gemeld. Uiteindelijk kan pas op 24 januari 1888 een nieuwe gemeentegeneesheer, Dirk Johannis van Rijn, arts te Opheusden benoemd worden. Hij treedt m.i.v. 15 februari 1888 in dienst.

Op 22 april 1888 vestigt dokter van Rijn (geb. 1 september 1856 te Amersfoort) zich met zijn vrouw en twee kinderen te Lichtenvoorde.

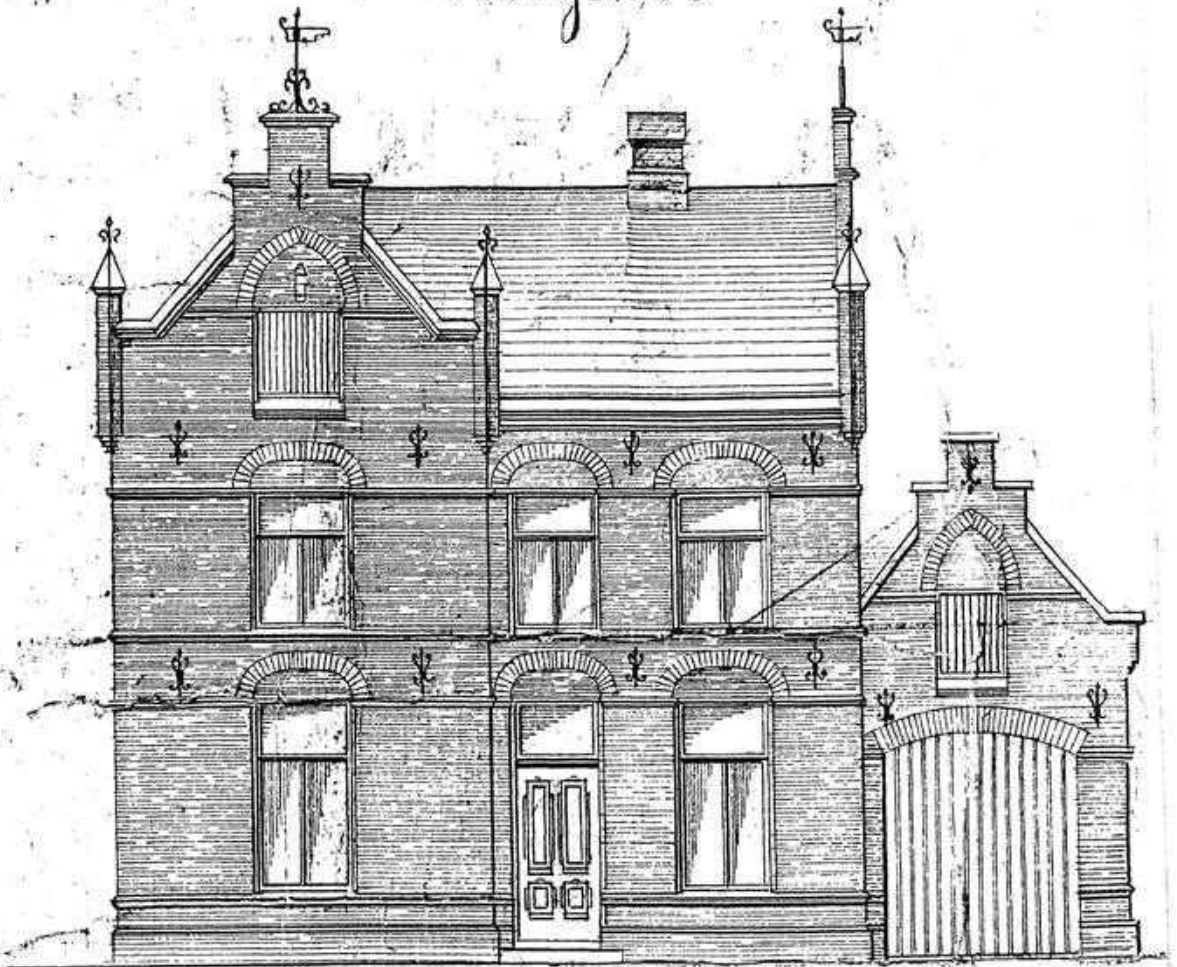
Dhr. van Rijn vindt het koetshuis naast de woning te klein en verzoekt een nieuw koetshuis te laten bouwen. Het verzoek wordt ingewilligd op voorwaarde dat dhr. van Rijn 25 gulden per jaar extra aan huur gaat betalen.

In 1891 verzoekt de geneesheer de woning te verbeteren of een nieuw huis te bouwen. (Het huis is dan pas 11 jaar oud).

Vanaf deze tijd blijken er afgaande op de raadsvergadering regelmatig klachten over de woning te zijn.

Omskep tot het bouwen
van een woonhuis voor de
Gemeente Doctoren te
Liaalten voor de

Voorgesel

Het vernieuwen van de woning zou zo'n 2500 gulden gaan kosten, de verbouwing maar 700 of 800 gulden. Uiteindelijk wordt ondanks het nadeel dat verbouwing geen echte verbetering zal worden toch voor verbouwing gekozen. De kosten voor de verbouwing worden geraamd op 550 gulden met inbegrip van verf en behangerswerk.

Voor 523 gulden wordt het werk uiteindelijk aan G.Hoogenkamp gegund. (Buiten verf- en behangerswerk).

Vijf jaar later, op 1 september 1896 vertrekt D.J. van Rijn naar Rotterdam.

In juli 1896 verzoekt Johannes Martinus Antonius Karel Hulshof, spekslager, "om hem voor onbepaalde tijd, aan te vangen 1 september 1896 in huur te willen afstaan de gemeentelijke dokterswoning met eene van weerszijden drie maandelijks opzegging der huur en tegen eene jaarlijkse huurprijs van f 175,—".

B.& W. stellen voor aan de raad "hen te machtigen de woning tegen genoemd bedrag te verhuren met dezerzijds recht om de huur 3 maanden tevoren te kunnen opzeggen".

De raad gaat accoord met het verzoek "nadat nog wordt bepaald, dat de gewone kosten en lasten voor rekening zijn van den huurder, de buitengewone voor die der gemeente". Dit alles in het kader om leegstand van de woning te voorkomen.

J.Hulshof vestigt zich met zijn beide zussen, Geertruida en Harmina per 9 september 1896 in de woning.

Dit keer heeft men meer succes met het vinden van een geneesheer. In 1897 wordt Charles Marie Julius (geboren 28 maart 1873 te Sitoe Bandoe) aangesteld. Hij vestigt zich samen met zijn echtgenote op 30 oktober 1897 in de dokterswoning. Helaas vertrekt dhr. Julius drie jaar later met zijn vrouw en kind naar Wisch.

In de vergadering van 22 juni 1900 wordt besloten op zoek te gaan naar een huurder. Als motief om de woning te kunnen verhuren gebruikt de gemeenteraad : "dat men alhier niet makkelijk een 2e geneesheer zal verkrijgen door het voor een niet-katholiek dokter zoo niet mogelijk toch wel hoogst moeilijk gaat om eenige practijk te krijgen en de katholieke geneesheren zeer schaars zijn".

In de tussentijd is de bouw van een boterfabriek te Lichtenvoorde gestart. In de raadsvergadering van 12 oktober 1900 wordt dan ook gememoreerd dat de boterfabriek nog niet klaar is en de fabrieksdirecteur, (botterdirecteur) dhr.L. Ketelaar, al vanaf 1 november aanstaande in dienst zal treden. De raad lijkt het gepast de woning voor de directeur te bestemmen. Het koetshuis werd inmiddels al voor de boterfabriek gebruikt ter bewaring van machines, melkbussen etc.

De huurprijs zal f 175,— per jaar bedragen, inclusief bovengenoemd koetshuis. Uiteindelijk vestigt de botterdirecteur zich pas op 13 december 1900 te Lichtenvoorde. De huur wordt voor hem vastgesteld op 175 gulden.

Vanaf 1901-1905 hebben een aantal mensen belangstelling voor het huren van de dokterswoning, maar zien steeds bij nader inzien weer van de woning af.

Op 21 juni 1901 komt een brief van de dierenarts dhr. Ode bij de raad binnen, waarin hij meedeelt, dat hij te Aalten is benoemd en niet ongenegen is deze benoeming aan te nemen, mede wegens het feit, dat de woning ongeschikt is om zijn praktijk uit te oefenen. Hij is eventueel genegen te blijven indien de gemeenteraad hem de dokterswoning gratis wil afstaan. Om hem aan Lichtenvoorde te binden en omdat het huis

Frij gevel

spoedig leeg komt is men genegen de dokterswoning aan hem af te staan voor f 75,- per jaar onder voorwaarde:

1. Dat het binnenshuis te doene verf- en behangwerk, witten en schoonmaken voor rekening van de huurder is.
2. Dat de huur wederzijds opzegbaar is met 6 maanden.

Dhr. Ode gaat hier niet op in en vestigt zich nog hetzelfde jaar te Aalten mede wegens het feit, dat hij daar al een grote klantenkring heeft.

Daarnaast gebeuren er dingen rond het huis waarbij de raad in actie moet komen: op 18 oktober deelt de voorzitter in de raadsvergadering mede "dat door dhr. A. ten Bosch alhier tegen het koetshuis van de dokterswoning eenige hokken zijn gemaakt. Wanneer hier nu een varkenshok bij heeft de muur veel te lijden, deze zal er dan veel slechter door worden. Bovendien heeft te Bosch nog een dak tegen de muur laten maken en de afvoerpijp langs het koetshuis afgebroken. Spreker heeft hem reeds enige malen gewaarschuwd en hem aangeraden vergunning te vragen aan den gemeenteraad om die hokken aldaar te mogen hebben, wjl hij hieraan niet voldaan heeft en men later soms last met die hokken enz. zou krijgen stelt spreker voor ten Bosch aan te schrijven een en ander op te ruimen en zoo hieraan geen gevolg wordt gegeven hem daartoe te gelasten per deurwaarders exploit zullende hij, wanneer hij dan alsnog in gebreke blijft hieraan te voldoen, gerechtelijk worden vervolgd". Op 13 maart 1902 wordt hem een aanschrijving toegezonden de hokken binnen 14 dagen op te ruimen.

Op 25 april 1902 doet H.A. Welleman, de nieuwe gemeentevaearts een verzoek aan het gemeentebestuur om de dokterswoning in huur af te staan. Voordat in de raad uiteindelijk overeengekomen wordt dat hij 200 gulden per jaar aan huur zal moeten betalen wordt eerst nog het een en ander besproken; men was namelijk van plan geweest de raadzaal naar de dokterswoning over te plaatsen. Dit moet dan volgens de raadsleden voorlopig maar uitgesteld worden.

Eind juli krijgt de raad de mededeling, dat de veearts van de woning afziet.

De derde kandidaat is dhr. G. Fust. Hij verzoekt op 29 juli 1902 een gedeelte van de woning voor 100 gulden te mogen huren. Ook hij ziet van de woning af.

Anderhalf jaar later, in januari 1904 verzoekt J.H. Manschot, gemeente-ontvanger, of hij tegen 1 mei of 1 juni het huis kan huren. De raad vraagt zich af naar aanleiding van dit verzoek af wat er moet gebeuren als er zich een tweede huisarts aandient of en waar een nieuwe veearts zou moeten komen te wonen. (de veearts dhr. Welleman vertrekt namelijk per 1 september). Voor de veearts acht men het huis van de kleermaker Wolters geschikt; in dit huis woont de huidige vee-arts momenteel. De raad besluit dat dhr. Manschot het huis voor f 112,50 kan huren. Wel moet de raadzaal in de suite gevestigd kunnen worden.

Nog geen half jaar later, op 6 mei 1904 verzoekt hij de raad het huurcontract inzake de dokterswoning te vernietigen op grond van het overlijden van zijn jongste zuster.

De vijfde kandidaat, die uiteindelijk wel in de woning trekt is H. Laagland, klerk der posterijen. Hij verzoekt op 28 juli 1905 een deel van de woning te mogen huren. De gemeente-ontvanger gebruikt op dat tijdstip twee kamers van de dokterswoning als kantoor.

Voordat H. Laagland in de woning kan trekken moet eerst het een en ander gerepareerd worden, zoals bijv. het aanbrengen van een privaat. Aan huur moet dhr. Laagland 130 gulden per jaar betalen. Na een jaar vertrekt de familie weer naar Friesland.

In de tijd dat dhr. Laagland de woning huurt doen ook de Concessionarissen van de tramweg naar Zeddam een poging om de woning voor f 250,- te huren.

In de raadsvergadering van 22 juni 1906 wordt een voorstel gedaan tot verbouwing van het koetshuis van de dokterswoning (voorstel tot inrichting als woning). De laatste jaren heeft het koetshuis steeds leeg gestaan en door verbouwing zou het koetshuis een huur kunnen opbrengen van 60 à 70 gulden per jaar. Uiteindelijk wordt de verbouwing uitgesteld.

De volgende geïnteresseerde dient zich in augustus 1906 aan; Franciscus Ignatius Cornelis Bruning, directeur van de Geldersch Westfaalsche Stoomtrammaatschappij (geboren 17 oktober 1861 te Geldrop) doet dan namelijk een verzoek om de leegstaande dokterwoning te mogen huren. In oktober trekt hij vanuit Geldrop met vrouw en 9 kinderen in de woning. Hij huurt de woning voor f 200,--. Op voorwaarde, dat: **"mits met recht van wederopzegging der huur 1 jaar tevoren, en komende de kleine onderhoudskosten als glas-en verfwerk voor rekening van den huurder"**.

Het koetshuis blijft tijdens zijn bewoning in gebruik bij de gemeente als berging voor blusmiddelen.

Zes jaar later (13 juni 1912) verhuist de familie inmiddels met 10 kinderen naar Terneuzen.

In 1907 krijgt het koetshuis een nieuwe bestemming; het wordt bergplaats voor de veldwachter.

Drie jaar later wordt in de raad besloten, dat de woning aan verbetering toe is (de verbetering zal 395 gulden gaan kosten), de uitvoerder wordt dhr. Post. Naar aanleiding van deze woningverbetering wordt het idee geopperd het huis te verkopen. Tot nu toe is namelijk niets aan het huis verdiend.

Vervolgens vestigt zich op 12 februari 1913 de nieuwe directeur van de Westfaalsche stoomtrammaatschappij, Rudolf Kolkman (geboren 31 augustus 1879 te Hoorn) met vrouw en 5 kinderen uit Wisch zich in de dokters-woning. Twee jaar later verhuist de familie naar Arnhem.

Op 25 juli 1914 wordt dr. J. Bartels uit Amsterdam aangesteld als gemeentegeneesheer. Deze weigert bij nader inzien zijn benoeming. Het college van B & W wordt op 23 oktober door de raad gemachtigd om de dokterswoning voor 3 jaar openbaar te verhuren.

Op 13 november 1914 wordt de woning voor het eerst door een burgemeester bewoond, namelijk Antonius Johannes van de Laar (geboren 13 november 1876 te Laren). De huurprijs is ondertussen naar 250 gulden per jaar verhoogd. Voordat hij in de woning kan trekken is er in de raad heel wat heen en weer gepraat over de verhuring; men verwachtte op korte termijn een gemeentegeneesheer te kunnen aanstellen. (De eerstvolgende) gemeentegeneesheer W.J.M.A. Hardy wordt pas in 1930 aangesteld. De woning wordt voor 200 gulden opgeknapt (behang, veranda, elektrische verlichting), waarna dhr. van de Laar de woning betreft.

In 1919 wordt het huis wederom voor zo'n 400 gulden opgeknapt. In juni 1920 verzoekt het bestuur van het Waterschap van de Baaksche Beek om de beschikking te krijgen over een gemeentegebouw om de secretaris van het waterschap te kunnen huisvesten. Het Waterschap had eigenlijk haar oog laten vallen op het postkantoor, maar vanwege het feit dat dit gebouw pas over twee jaar leeg zou komen, zagen zij van dit gebouw af.

Vanuit het gemeentebestuur komen twee voorstellen, namelijk een lokaal van de openbare lagere school Stad te verhuren of de dokterswoning te verkopen, **"daar deze meer geld kost dan opbrengt"**.

Het voorstel brengt nogal wat opschudding teweeg tijdens de vergadering, temeer daar deze als ambtswoning van de burgemeester

wordt gebruikt. Tegenstanders van het idee vinden het vooral jammer om een woonhuis aan het huizenbestand te onttrekken, maar ook met het oog op eventuele uitbreiding van het gemeentehuis is het niet gewenst om het pand te verkopen. Daarnaast wordt er voor een te benoemen veldwachter wel een huis gebouwd en in Groenlo heeft de burgemeester een ambtswoning.

Ondertussen blijkt het huis wel in zeer slechte staat te verkeren.

De heer Zeiler (raadslid), die indertijd bij een keukenreparatie is geweest, gaf zelf toe dat het huis er schandelijk uitzag. In de schoorsteen zaten veel scheuren en moesten hersteld worden om ongelukken te voorkomen.

Als voorstel wordt geopperd de huur zo te laten en de onderhoudskosten voor de burgemeester.

In 1922 wordt de woning opnieuw openbaar verhuurd. A.J. van de Laar schrijft in op 400 gulden en de Baaksche Beek op 450 gulden. De raad kiest eieren voor haar geld en besluit op 4 mei 1922 de dokterswoning de bestemming "ambtswoning voor de burgemeester" te geven.

A.J. van de Laar blijft nog tot 1941 burgemeester, waarna hij met pensioen naar Bussum vertrekt.

In 1942 wordt T.A. Lamers (NSB) burgemeester. Voordat de burgemeester de woning met zijn vrouw en 8 kinderen betreft wordt de woning eerst grondig verbouwd. Tijdens de verbouwing bewoont hij met een gedeelte van het gezin een deel van het gemeentehuis. De perstribune en voormalige vergaderzaal worden omgedoopt tot slaapkamers. Trouw- en tikkamer worden woonkamer en keuken. Aan de verbouwing wordt zo'n f 16515,- uitgegeven.

Aan het eind van de oorlog, op 31 maart 1945 verdwijnt T.A. Lamers naar Heumen.

In 1946 volgt F.J. Waals afkomstig uit Dreumel dhr. Lamers op. Burgemeester Waals stelt de staat waarin het doktershuis zich bevindt nogal eens aan de kaak.

In 1958, wanneer men de huur wil verhogen tot f 1645,- per jaar (was f 918,75) doet hij zijn beklag. De vloeren zijn slecht en verzakt. Bij slecht weer slaat de regen door de muur, bij sneeuwjacht ligt de zolder onder de sneeuw. De schoorsteen in de keuken lekt en niet te vergeten het feit dat een kanaal van de schoorsteen afgesloten bleek te zijn. Dit laatste bleek tijdens de verbouwing in de oorlog te zijn gebeurd en na verluidt niet per ongeluk.

Dhr. Waals blijft tot 1970 burgemeester.

De indeling van de woning in 1962 is inmiddels dusdanig veranderd:

B.g. Woonkamer 4 x 4; achterkamer 5 x 5,5; studeerkamer 3 x 5, keuken 3 x 5,5; hal, w.c., bijkeuken, bergplaats 2,5 x 6,5; kelder 4 x 4.

1e Verd.: slaapkamers 4 x 4; 3 x 5; 3,5 x 3; 3 x 4,5

vertrek: 4 x 4,5; overloop, badkamer.

2e Verd.: zolderkamer

In 1970 wordt F.J. Waals opgevolgd door A.P.J. Bastelaar. Deze vertrekt in 1976. Men besluit per 1 september 1976 de ambtswoning buiten gebruik te stellen om die bij het gemeentehuis te kunnen trekken.

In 1976 begint de verbouw van het gemeentehuis. De ambtswoning wordt voor 118000 gulden verbouwd en bij het gemeentehuis getrokken. In 1978 is de verbouwing o.l.v. architect Hebly voltooid.

Echter in 1993, bij het verbouwen van het gemeentehuis werd het noodzakelijk de woning te slopen.

Toch heeft men in het verleden goed gezien: men kon de dokterswoning ondanks leegstand toch maar beter niet verkopen.

Bronnen:

Archief Lichtenvoorde

Raadsbesluiten 1875-1930

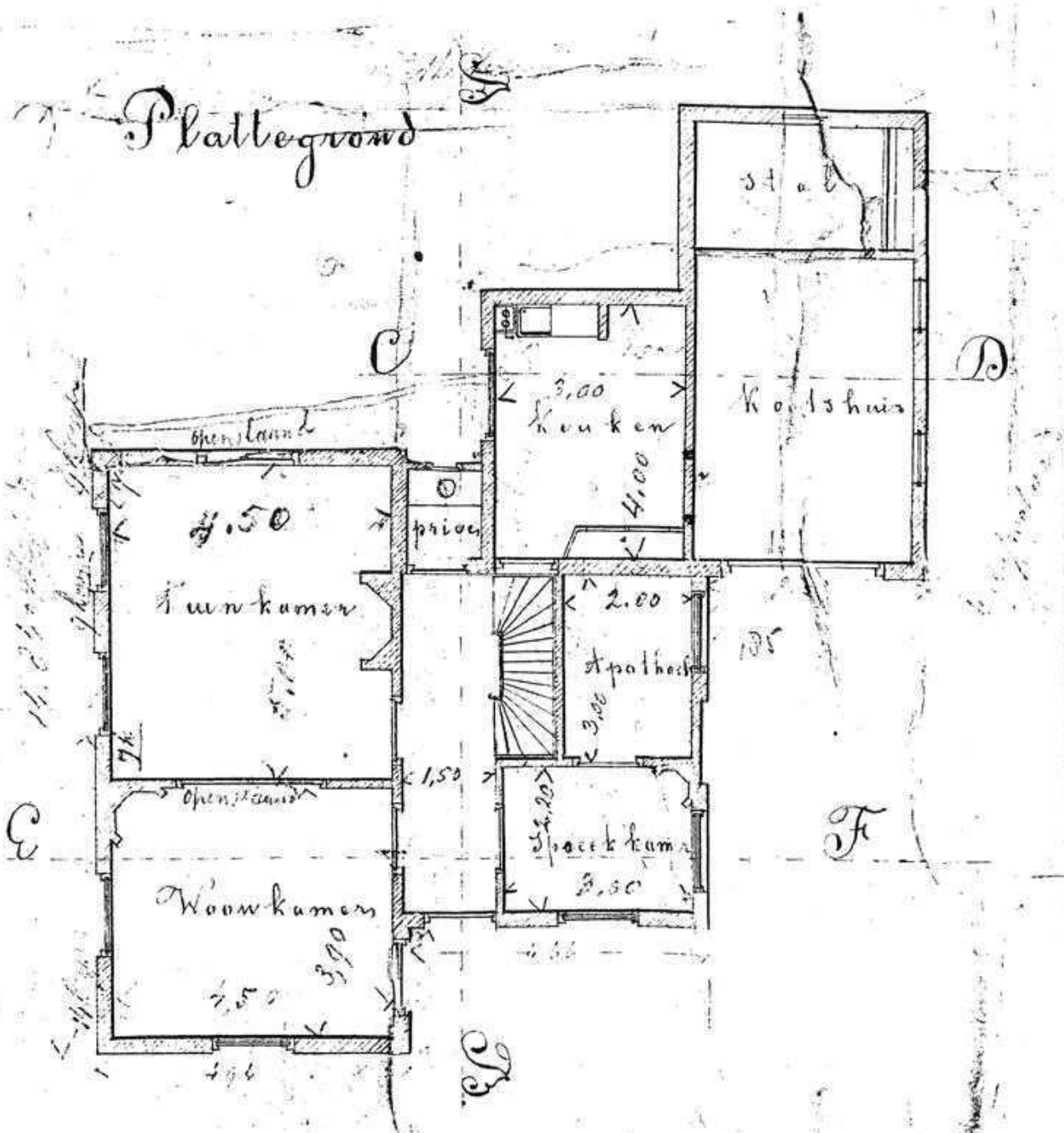
Ingekomen stukken 1875-1930

Dossier -2.07.354.2 Ambtswoning van de burgemeester 1914-1969.

A. Kuiper

Naschrift:

Hoewel mevr. Kuiper wegens verhuizing al enkele jaren geen deel meer uitmaakt van het bestuur van de Lichte Voorde heeft zij met deze bijdrage getoond, dat uit het oog niet uit het hart betekent.
De redactie dankt haar hiervoor.

HET HERDERSAMBT VAN NIESSINK / HONDVORST / LONINK
1823 - 1875

Tweede en derde kwartaal negentiende eeuw

Na pastoor Westerman werd de parochie bestuurd door pastoors, die behoren tot de Orde van de Franciscanen. Tijdens het pastoraat van Westerman kwamen de kapelaans nog uit Duitsland, te weten:

* Anton Schmidt	1812-1814	uit Vreden
* Anton Casper Vissink	1814-1819	uit Coesfeldt
* Bernard Esseling	1819-1823	uit Vreden

Ofschoon de pastoor zelf een Pater Franciscan was, werd hij nog "geassisteerd" door de volgende "wereldheren" als kapelaans:

* Joh. Henr. te Morsche	1835-1836	uit Lintvelde
* Joh. Henr. Nijkamp	1836-1839	uit Groenlo
* Jac. Joh. Keuken	1840-1842	uit Doesburg
* Th. Henr. te Boekhorst	1842-1846	uit Zutphen
* Bern. Franc. Terwindt	1846-1848	
* Joh. Wilh. van Leuffen	1848-1856	uit Groessen

JOANNES ANDREAS NIESSINK (1823-1856)

Tot opvolger van pastoor Westerman werd benoemd Pater Niessink, Franciscan en kapelaan te Groenlo. Drie en dertig jaar was hij pastoor te Lichtenvoorde. Kort na zijn dood werd op 8 november 1856 de parochie Lichtenvoorde officieel toevertrouwd aan de Franciscanen.

Bij het 100-jarig jubileum van het verblijf der Paters Franciscanen in Lichtenvoorde vertelde pastoor J.B.H.Westerman, pastoor te Driebergen, in zijn preek, dat de Aartsbisschop van Utrecht, Mgr. J.Zwijssen op 8 Nov.1856 de parochie toevertrouwd aan de Franciscanen als vergoeding voor de opheffing van hun statie in Leeuwarden.

Lichtenvoorde was een mooie parochie.

Het toenmalig besluit van Mgr.Zwijssen werd niet erg gewaardeerd door de priesters van het bisdom.

De laatste kapelaan van Lichtenvoorde, Joh.Wilh.Loeffen (Leuffen), een wereldheer, die van 10 okt.1856 tot 1 jan.1857 fungeerde als deservitor, d.w.z. waarnemend pastoor...overhandigde de sleutels van kerk en pastorie aan de nieuwe pastoor, de franciscan J.C.Hondvorst.

Zijn hele verdere leven -aldus pastoor Westerman- heeft kapelaan J.W.Loeffen de bijnaam behouden

"de verrader van Lichtenvoorde"

(Zie Francisc.L'voorde 1856-1981, pp.30)

Joannes Andreas Niessink werd geboren te Vreden, 29 Nov.1783. Hij trad in de orde der Franciscanen van het klooster te Hamm, en werd in 1806 tot priester gewijd.

Ten gevolge van het keizerlijk decreet, gedateerd St.Cloud 11 november 1811, dat in werking trad 1 januari 1812 werden de kloosters opgeheven en werd hij in 1812 kapelaan te Groenlo tot 3 oktober 1823, toen hij pastoor werd te Lichtenvoorde.

In 1828 heeft pastoor Niessink de R.K.begraafplaats aangelegd op kosten van de gemeentenaren/parochianen. Deze begraafplaats werd in hetzelfde jaar ingezegend door de Hoopeerw. Heer Gerritsen, met assistentie van de Zeereerw.Heer Berentsen, pastoor te Zevenaar. Na 33 jaar pastoraat te Lichtenvoorde overleed hij op 10

De heer. Eerw. Heer Niesing overleed
den 10 October 1856 - te welk Eerw. Heer
J. W. van Leuffen, die gedurende vijf Jaar
Kapelaan was geweest bij den G. Eerw.
Niesing - nam nu de pastoreele bediening
waar tot 1 Januarij 1857

Op den 1 Januarij 1857 werd tot Pastoor
te Lichtendoorde benoemd de Eerw. Heer
J. C. Hondvorst, van de Orde der Mindertbroeders
Recollecten. Hij werd tot Pastoor te Bollenwaard
benoemd in 1861, in welk Jaar de Eerw.
Pastor M. A. Lorink Hierin als Pastoor opvolgde.

oktober 1856 en werd aldaar ook begraven op het door hem aangelegde kerkhof.

Na het herstel van de kerkelijke hiërarchie anno 1854 vermeldt het eerste notulenboek van de gehouden kerkbestuursvergadering, gedateerd 2 april 1855: de installatie van onze eerste kerkmeesters: de heren Hendrik Hulshof, Hermanus Sterenberg, Berend Lageschaar en Derk Hulshof. (Hendrik Hulshof wordt benoemd tot secretaris en Hermanus Sterenberg tot penningmeester). Deze heren waren reeds bij besluit van Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid de Aartsbisschop Mgr. J. Zwijsen op 14 februari 1855 benoemd.

JOANNES ZWIJSEN,

DOOR DE GRATIE GODS EN DES H. APOSTOLISCHEN STOELS,

AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT,

APOSTOLISCH ADMINISTRATOR VAN 'SHERTOGENBOSCH,

HUISPRELAAT VAN Z. H. PAUS PIUS IX.

ASSISTENT-BISSCHOP BIJ DEN PAUSELIJKEN TROON, ENZ.

Aan zijne onderhoorige Geloofsgenooten,

ZALIGHEID IN DEN HEER.

Het overigens nogal beknopte parochie-archief van Lichtenvoorde beschrijft de overgang van het herders-ambt van de ene op de andere Franciscaan als volgt:

De zeer Eerw. Heer Niessing overleed den 10 oktober 1856. De Weleerw. Heer J. W. van Leuffen, die gedurende vijf jaar kapelaan was geweest bij den Z. Eerw. Niessing nam nu de pastorale bediening waan tot 1 Januarij 1857.

Op den 1 Januarij 1857 werd tot Pastoor te Lichtenvoorde benoemd de Wel Eerw. Heer J. C. Hondvorst van de Orde der Minderbroeders Recollecten. Hij werd tot Pastoor te Bolsward benoemd in 1861, in welk jaar de Eerw. Pater M. A. Lonink hem als Pastoor opvolgde.

JOANNES CORNELIS HONDVORST (1857-1861)

Over pastoor Hondvorst weten wij van L.J. van der Heijden?

"De parochies Lichtenvoorde-Harreveld-Zieuwent" (p.9)

J.C.Hondvorst werd geboren te Woerden 4 juni 1810. Als jonge man ging hij een huwelijk aan, doch na de dood van zijn echtgenote gevoelde hij roeping tot den geestelijken staat, trad te Weert in de orde der Minderbroeders 31 October 1842, legde daarna 5 Nov.1843 zijn geloften af en werd 29 April 1846 te Velp (N.Br.) priester gewijd. Na enige assistent zijn te Nijmegen, kapelaan te Wychen en pastoor te Franeker werd hij 29 December 1856 pastoor te Lichtenvoorde".

Na bijna vijf jaar pastoraat alhier werd hij 4 Oct.1861 pastoor van d St.Francisuskerk te Bolsward, waar hij na 22 jaar pastoraat aldaar overleed 18 Nov.1883 en te Blauwhuis werd begraven.

Zijn levensbeschrijver zegt van hem: "een ijverig herder en een waar vader voor zijn volk. Een man, die zijn kracht niet zocht in woorden van menselijke wijsheid, maar die de hooge wetenschap der goddelijke zaken beoefende en in daden wist om te zetten...."

In 1860 is er in Lichtenvoorde in de kerknótulen voor het eerst sprake van een "**bankenverpachtigingsreglement**".

Iets meer hierover in "De historie van Zieuwent" door J. & R.Boekelder p. 152/153.

"Tijdens de vormingsdagen der kinderen in mei 1860 had de Aartsbisschop bij zijn bezoek aan Lichtenvoorde er nogmaals op aangedrongen om toch tot VERPACHTING DER BANKEN OVER TE GAAN".

Groenlo, Lichtenvoorde en Zieuwent waren de enige parochies in het bisdom, die nog niet tot bankenverpachting waren overgegaan.

Rond 1860 ontstond er in de Bonifaciuskerk te Lichtenvoorde een ware rel. Hier ging het tussen de middenstand en de kleine ambachtslieden en daghuurders. Een grote groep mensen verzette zich tegen die verpachting en ging iedere Zondag vroegtijdig demonstratief op de door het Kerkbestuur verpachte plaatsen zitten. Een richter, die het voor hen opnam, zou volgens geruchten 't volgende gezegd hebben:

"ga met uw kerkboek of rozenkrans of wat gij hebt, gerust STAAN in de verpachte bank, en wanneer men u noopt om die plaats te verlaten, zeg dan eenvoudig: "neem die bank maar weg!, doch deze plaats verlaat ik niet, want de kerk is er voor iedereen".

Tijdens het herdersambt van Pater Hondvorst kwamen hier als kapelaan:

* de eerw. pater E. van Hout OFM 1857-1858

* de eerw. pater J.van der Burgt OFM 1858-1863

MARTINUS ADRIANUS LONINK (1861-1875)

Pastoor Martinus Adrianus Lonink (v.d.Heijden zegt "Henricus") werd geboren te Utrecht, 21 december 1804, trad in de orde der Franciscanen en werd 1 september 1831 ingekleed te Urbino (It.) en priester gewijd 22 december 1832 te Calgi (It.). Hij was o.a. leraar aan het gymnasium te Megen, rector en missionaris te Rotterdam, belast met de zielzorg van de zusters op de Coolsingel aldaar. Op 8 oktober 1845 staat hij aangetekend als kapelaan te Rotterdam (H.Dominicus) kapelaan te Gouda (St.Jozef) 31 maart 1861, te Hoorn 27 juni 1861, pastoor te Lichtenvoorde 4 oktober 1861, waar hij verbleef tot 11 november 1875; eervol ontslag verkreeg en assistent werd te Wychen (Antonius), waar hij 10 mei 1887 overleed.

Zoals we al zagen was pastoor Lonink een tijdlang "rector van de zusters Recollectinen Poenitenten" - zoals de zusters van de Coolsingel officieel heten - Hierdoor kon hij zorgen, dat deze zusters zich te Lichtenvoorde vestigden...."tot het besturen van bewaar- en naaischolen ten jare 1865". In dat jaar kwamen ze naar Lichtenvoorde en vestigden zich in een paar kleine woningen, door het Kerkbestuur daarvoor aangekocht.

In het jaar 1868 op 19 september brandde de pastorie af. De notulen van 22 november 1868 vermeldden een verzoek om goedkeuring voor:

1. het afbreken van het nog bestaande gedeelte der overigens afgebrande pastorie, keuken en schuur.
2. het opbouwen van een nieuwe pastorie.

Deze kwam "meer achterwaarts van de straat".

De oude afgebrande pastorie was feitelijk nog tamelijk nieuw, gebouwd na de openbare aanbesteding op 15 juli 1857 en gegund aan de laagste inschijver dhr. Vundelink voor f 6.690,-.

Thielen vermeldt nog (pp.211):

In 1871 zegende pastoor M.A.Lonink OFM in Vragender de nieuwe bijkerk in. Pater Hubertus Clevers OFM, kapelaan te Lichtenvoorde was de eerste zielzorger die aan de bijkerk verbonden werd. Toen in 1876 Vragender als zelfstandige parochie van Lichtenvoorde afgescheiden werd, kreeg de parochie als eerste pastoor H.Jongerius OFM, die nu ook de pastorie bouwde....

Het in 1869-1871 gebouwde kerkje werd in 1953 door een nieuw Godshuis vervangen. Het oude kerkje was bouwvallig geworden en bovendien veel te klein. Enkel de toren bleef en herinnert nog aan de grote opofferingen, waarmee de eerste kerk gebouwd was.

Tijdens het verblijf van pastoor Lonink te Lichtenvoorde werd hij "geassisteerd" door de volgende kapelaans:

- * H. Jongerius OFM 1863-1867
- * W. van Hemert OFM 1863-1867
- * B. van Turnhout OFM 1867-1875

Op 7 november 1875 volgde B.A.van Turnhout pastoor Lonink op, die hij reeds 8 jaar lang als kapelaan terzijde had gestaan.

De parochie-notulen van 26 mei 1872 vermelden:

"de pastoor-president geeft kennis, dat hij door Zijne Doorl.Hoogwaardigheid den Aartsbisschop van Utrecht gemachtigd is tot het bouwen van een nieuw gesticht voor bewaar-dag-en naaischool voor meisjes en voor kostjuffrouwen van den goeuden stand".

De realisatie zal nog 18 jaar op zich laten wachten!

-
- Literatuur: *
- * Parochie-archief Lichtenvoorde (Bonifat.pastorie)
 - * De parochies Lichtenvoorde-Harreveld-Zieuwent door L.J.van der Heijden (1937)
 - * Geschiedenis v.d.enclave Groenlo-Lichtenvoorde door Th.A.M.Thielen (1966)
 - * Franciscanen Lichtenvoorde 1956- 1981
 - * De historie van Zieuwent door J. & R. Boekelder (1987)
- Voor U uitgeplozen en samengesteld
door A.J.Vos

GENEALOGIE

Het hierna volgende artikel van dhr. A.J.L. Penders over de familie van Tongerlo geeft een nieuwe impuls aan het onderzoek naar de bewoners van "Tongerloo".

Volgens L.A.F.H. Baron van Heeckeren in zijn onderzoek naar het geslacht "De Rode van Heeckeren" is het onderzoek naar de familie de Rode van Heeckeren tot Tongerlo "een zeer moeilijke genealogie". Moeilijker nog dan van andere vertakkingen van Heeckeren. Herald.Bibl.1883, blz.325.

In het boek van Dr. J.S. van Veen: "De kleinkinderen van Jacob de Rode (van Heeckeren) tot Tongerlo wordt vermeld bij vonnis van 22 maart 1651 door het Hof van Gelderland dat de bewoners van Tongerlo van adellijke stam, stand, wapen en geslacht waren.

Uit het volgende artikel komt niet naar voren hoe de hier beschreven familie van Tongerlo zich verhoudt tot de officiële bewoners van "Huize Tongerlo".

De redactie hoopt nog eens een bijdrage te mogen afdrucken waarin nader op deze vraagstelling wordt ingegaan.

Red.De Lichte Voorde.

HET GESLACHT VAN TONGERLOO

Inleiding.

Als afstammeling van Willemina van Tongerloo, afkomstig uit Lichtenvoorde, raakte ik geïnteresseerd in de geschiedenis van die plaats. Om daar meer over te weten te komen, stelde ik mij in verbinding met het Gemeentehuis ter plaatse. Zij gaven mij enkele contactadressen, waar ik dankbaar gebruik van heb gemaakt.

Dankzij bemiddeling van Uw Erelid van De Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde, de Heer J.F.W. Buijnink, pronken nu als blijk van verbondenheid, alle 27 periodieken van "De Lichte Voorde" in mijn "Friese" boekenkast. Het is overigens buitengewoon plezierig, om op afstand, regelmatig iets uit Lichtenvoorde te kunnen vernemen, om er zodoende toch een beetje bij te horen.

Bij mijn onderzoek in het R.A.G. te Arnhem, vroeg ik mij af, of de naam VAN TONGERLOO in Lichtenvoorde nog voorkwam.

Die vraag was snel beantwoord, maar toch bleef voor mij de vraag: "wanneer verdween de laatste uit de stad"?

Ik besloot, om voor zover de archieven mij de mogelijkheid boden, een zo volledig mogelijke stamboom van het geslacht v. Tongerloo samen te stellen, want een kwartierstaat was, voor het beantwoorden van mijn vraag onvoldoende.

Daarbij maakte ik gebruik van de D.T.B.'s en lidmaten-registers van de kerken van Lichtenvoorde, een deel van het O.R.A. van de Heerlijkheid, evenals een groot deel van de kerkelijke registers van andere plaatsen in Gelderland. Verder verschaftte bezoeken aan de gemeente-archieven van Rotterdam, Dordrecht en Zutphen mij de benodigde gegevens, alsmede "De Lichte Voorde", waarvoor ik de samenstellers hartelijk dank zeg!

Dit artikel is bedoeld als eerste aanzet van het onderzoek naar het wel en wee van de familie van Tongerloo. Hopelijk komt er nog veel boven de (archief)tafel. Er ligt nog veel werk te wachten.

Correcties en aanvullingen zou ik zeer op prijs stellen, opdat het geheel zo correct en volledig mag worden.

A.J.L. Penders, Zuiderweg 50, 8391 KH Noordwolde (Fr)
tel. 05613-1580

De oudste vermeldingen van het geslacht van Tongerloo vinden we in het verpondingsregister van de Heerlijkheid Lichtenvoorde uit 1647.

Genoemd hierin worden Bernt en Harmen Tongerloe. Zij waren vermoedelijk broers, doch volkomen zekerheid is er niet.

Omstreeks diezelfde tijd, nl. op 28-01-1649 treedt Willemken Tongerloe op als doopgetuige te Lichtenvoorde. Zij was waarschijnlijk een zuster van Bernt en Harmen, maar haar naam komt slechts eenmaal voor, zodat dit ook geenszins zeker is. Wel zijn er aanwijzingen dat ze getrouwd zou zijn met Jan Strouden.

De naam van de vader van dit drietal heb ik helaas (nog) niet kunnen achterhalen en ook niet waaraan de familie zijn geslachtsnaam ontleende. Woonden zij daarvoor ergens op het goed Tongerloo of waren zij op de een of andere wijze verwant aan vroegere bewoners van huize Tongerloo? Een antwoord op deze vragen is hopenlijk nog eens te geven.

Wel schijnt het een oud geslacht uit Lichtenvoorde te zijn geweest, hetgeen ik concludeer uit het feit, dat Bernt Tongerloe ca 1650 genoemd wordt als "Stadtholder", in 1657 en 1660 als "ceurnot", terwijl hij met J. Schrader van 1649 tot 1652 provisor van de huisarmen was en

Bernt en Harmen Tongerlo ook al in het verpondingsregister uit 1647 staan vermeld. Met een "understatement" zou men kunnen zeggen, dat het geen "vreemdelingen" ter plaatse waren.

Aanwijzingen voor het beroep van Harmen Tongerlo geeft het doopboek van de Hervormde Kerk van Lichtenvoorde op 20-2-1648: "gedoopt een kind van Thonijns ten paskiersins genaemt hendrick, compatres HARMEN TONGERLOE DEN MOLLENAER. Hoogstwaarschijnlijk was hij molenaar van de standerd-molen op de Molenberg aan de Molendijk (Mollenwal) en pachtte hij deze molen van de Heer van Lichtenvoorde, die daarvan het windrecht bezat.

Vanaf het bovengenoemde drietal was de genealogie van Tongerlo samen te stellen.

A I. BERNT VAN TONGERLOO.

Zijn geboortjaar is onbekend, maar zal omstreeks 1605/1610 liggen. Overleden tussen 01-05-1672 en 14-01-1674. -Waarschijnlijk kort na het proces van 15-05-1672 te Lichtenvoorde voor de Advocaat-Fiscaal contra Berent Tongerlo, waarbij laatstgenoemde veroordeeld werd tot "*een poene van honderd daeler, als meede in de costen deser Procedure ofte tot alsulcken anderen eijnde*", vanwege verbale belediging van Ambtman Wolters en vooght van Lichtenvoorde Johan Planten en omdat hij daarna de vooght "*voor den kop sloegh*", zodat deze "*op den rugge ofte achter na over ter neder ende ter aerde viel*".

De vermelding in de verpondingslijst van de Heerlijkheid Lichtenvoorde uit 1647 (met de werkelijke of geschatte opbrengsten achter het goed en de belastbare opbrengst er voor genoteerd) luidt:

- 13-01-00 Bernt Tongerlo ende Jacob Wildeman, een huis ende hoeck hoflants $\frac{1}{2}$ schepel. End achter de mole 4 schepel tientvrij 22-10-00.
- 11-18-06 Bernt Tongerlo halve huis ende hoflant van 3 spint achter de Mole op 13-05-00.
- 7-19-11 Noch an het Manschot 4 schepel tientvrij.
- 6-00-00 Op de Waelcamp $3\frac{1}{2}$ schepel tienvrij, Geestlick voor 4 daalder.
- 9-15-00 Noch Tongerlo $2\frac{1}{2}$ koeweide, jeder op $2\frac{1}{2}$ daalder. Noch van sijn Gen. 2 molder 2 spint.
- 14-08-00 Tongerlo met sijnen vrouwen suster, een halfhuis met hoflant 3 spint.
- 15-15-00 ende an boulant 2 molder tienvrij, 20 dlr. 25 st. van sijn Graefelijcke Genade 9 schepel tienvrij.

(Volledigheidshalve vermeld ik hier toch als ruggesteuntje de gebruikte maten, t.w.: 1 mud (molder) = 4 schepel en 1 schepel = 4 spint. Dit waren inhoudsmaten, welke tevens als oppervlaktemaat golden, zodat men met de hoeveelheid "geseij"zaad, benodigd om een bepaald perceel in te zaaien, de grootte van het bouwland aangaf.

De kosten in 1699 in Lichtenvoorde van 1 schepel "seij" gerst waren 32 stuivers. Voor rogge was dat 33 stuivers.)

BERENT TONGERLO trouwt omstreeks 1635 met N.N.

Hieruit:

1) COEN (volgt A IIa)

2) HENDRICK (volgt A IIb)

B I HARMEN VAN TONGERLOO

Van hem is al evenmin z'n geboortejaar en sterfjaar bekend. Hij is evenwel overleden na de bovengenoemde datum 20-02 1648 (als doopgetuige) en voor 26-06-1653.

In het trouwboek van Lichtenvoorde staat dan:

Jochem Steerenborgh de soon van Jan Steerenborgh tot Borculoe ende Aeltien Raben, weduwe van zaliger Harmen Tongerloe alhier.

Een broer van Aeltien Raben was waarschijnlijk Claes Raben, eveneens in de verpondingslijst van Lichtenvoorde uit 1647 genoemd en tot diacon benoemd in 1658 bij de oprichting van de le kerkeraad van de Hervormde Kerk . Mogelijk was haar vader Johan Raben, waarvan de erven in 1636 13 daler aan de kerk vermaken voor de armenzorg.

Claes Raben was gehuwd met Anneken Kemner(s), dochter van Henric Kemner en Arndeken ten Bokeler.

Henric Kemner is bekend geworden in Lichtenvoorde, omdat hij in 1616 als le gereformeerde schoolmeester door de classis van Zutphen werd aangesteld. Zijn jaarsalaris in 1631 bedroeg f 75,-, alsmede " de garve van 1 molder geseijs gelegen aen 't Wael, gelaten aan den schoelmeister pro labore". Tevens was hij gerichtsschrijver te Lichten-voorde en overleed in 1636.

De verpondingslijst van 1647 van de Boshuisen geeft over Harmen Tongerlo de volgende gegevens:

- 3-16-00 Herman Tongerlo 1 koeweide op Weheme, soo voor desen de Gemeente heeft doen timmeren met een hof daer bij zijnde, 1 spint.
 - 15-00-00 De Havercamp, Geestlick ende Schatbergh, 2 molder tientvrij voor.
 - 7-08-00 De kerck 2 koeweiden scherp, voor.
- (N.B. de werkelijke of geschatte bedragen zijn hier niet achter het goed vermeld.)

HARMEN TONGERLO trouwt omstreeks 1645 met Aeltien Raben.

Hieruit:

- 1) JENNEKEN
 Trouwt 09-08-1674 te Lichtenvoorde, als nagelaten dochter van zal. Herman Tongerlo met Jan Bifanck, nagelaten soon van zal.: Harmen Bifanck, beide alhier.
 Zij was doopgetuige op 02-02 1679 bij Joanna Tongerlo (zie hieronder)
- 2) BERNDT (volgt BII)

A II A COEN VAN TONGERLOO

Zijn geboortejaar is onbekend, maar zal omstreeks 1640 zijn.

Hij deed zijn belijdenis op Pasen 1664 en wordt als lidmaat vermeld van de Hervormde Kerk te Lichtenvoorde in 1667, samen met zijn echtgenote. Ze wonen in de Voorstraat. Tevens op Kerst (?) 1715, echter zonder zijn vrouw. Die moet dan dus al overleden zijn.

Hij was doopgetuige te Bredevoort in Juni 1667. De tekst in het doopboek luidt: Jan Berents Muller alhier ende Geesken Dercksen, G,Koene

Copie van de
originele akte
in bezit van
A.J. Vos

Op den dag en dato ondergeschreeven
een eerlijk ende Wettelijk Mage Scheijt Bernard
geslooten ende ingegaan, tusschen Lubbert Vos
Widweenaar van wijlen Jeune Ken Rom-
mings ter eene; ende Derk Klumpers ende
Guene Vos, als comen ende Bloetmoombieren van
de onminidige kinderen tusschen wijlen Jeune
Ken Rommings ende Lubbert Vos staanden Ehes-
telijk geprooveert, met Namen Gueneken, ende
Leijden Vos ter andere zijden, ende sulx in ma-
nieren Navolgende;

Eerstelijck is overoomen; dat de Vader an de
kinderen als sy tot haare minidige jaren, o.c.
koomen sijn, sal nitsz meer, de halfscheit
van de Hulle, en het daerbij geboorende
en hem toebehoorende Land, en der halfs-
cheit van een spint gesaat, daer
by Guene Vos luyd geleggen, staende de
hulle aan het Weel.....

In Waarheits oiroud is deese "Weder-
zijden Meffus aandeefende getuygen on-
dersteijent: Actum Lichtvoorde den
2. Septemb^{re} 1719.

Dit is het — mark van Lubbert Vos
met anholdinge van penne getrocken.

Dit is het — mark van Derk Klum-
pers met anholdinge van penne getroc-
ken.

Dit is het — mark van Guene Vos
met anholdinge van penne getrocken.

Kunne Jonges los als getuyge

Godert van Kroonshoof als getuyge

Tongerlo van Lichtenvoorde, Hadewick en Anneken ten Krabbenborgh. Het kint Jenneken. Hij was ook doopgetuige op 08-01-1682 in Lichtenvoorde bij de doop van Jan, zoontje van Luca Ahafueros. Verdere getuigen waren: Reinder Planten en Lummekeken Slot

Voor het laatst getuigt hij, samen met z'n schoonzoon Godert van Bronckhorst op 02-09-1719 in Lichtenvoorde bij "een eerlijk ende wettelijk Magescheijt, ingegaan tusschen Lubbert Voss, laatst weduwe-naar van wijlen Jenneken Konninghs ter eenre ende Derck Klumpers ende Kuene Vos als oomen ende bloetmoeders (voogden) van de onmundige kinderen tusschen wijlen Jenneken Konninghs ende Lubbert Vos"

Hij ondertekent de akte: Kuene Tongerloo getuege.

Coen Tongerlo werd begraven op 05-01-1720 in de kerk te Lichtenvoorde. Grafrechten f 6,-

Coen Tongerlo trouwde op 10-05-1663 te Lichtenvoorde als" soon van Bernt Tongerlo met Magdalena Krabbenborgh, dochter van borgerm.Krabbenborgh, beijde alhier".

Haar ouders waren: Jan Krabbenborgh en Berntien Aelberts en zij moet geboren zijn voor 1641. -(ze staat niet in het doopboek vermeld). Haar ouders worden wel in dat jaar als lidmaten genoemd van de Herv.kerk, dus zal zij waarschijnlijk elders zijn gedoopt.

Over de bezittingen van Jan Krabbenborgh zegt de verpondingslijst voor de Boshuizen uit 1647 het volgende:

17-11-00 Jan Crabbenborgh, huis met 2 stuxkens hoflant $\frac{1}{2}$ schepel op 19-00.

23-19-10 Noch drie moldr tientvrij.

5-12-06 Noch $1\frac{1}{2}$ koeweide op van Sijn Gr.Gen. 3 schepel tientvrij.

In de Buurschap Vragender:

.....Hoecking. Half Jan Berents, half Jan Crabbenborgh ende Cornelis Knippenborg. Boulant 11 molder, 3 schepel tientvrij. 3e gerf.Groenlant 3 daggmeijens. Hof $\frac{1}{2}$ schepel. Pontschatting $7\frac{1}{2}$ daelder. Kan 4 koen weiden den halven dagh. Van den hof 25 stuiver, 4 hoender, 1 vercken of 3 daelder.

Jan Krabbenborgh werd reeds heel vroeg (voor Lichtenvoordse begrippen) genoteerd als lidmaat van de Herv.Kerk, nl. op Pasen 1641, samen met zijn vrouw, evenals op Kerstmis 1647, met daarbij de toevoeging: "Kerckmeester". Een half jaar later, namelijk op 18-05-1648 (precies drie dagen na de ondertekening van de Vrede van Munster en 2 dagen na de afkondiging ervan!) legt hij als "Kerckmeijster", samen met Hendrick ten Have de 5e steen voor de bouw van de nieuwe kerk in Lichtenvoorde en zij vereren de kerk elk met twee Rijksdaalders.

Bij de oprichting van de le kerkeraad van de Herv.Kerk van Lichtenvoorde in 1658, wordt hij benoemd tot ouderling. Tevens werd hij als burgemeester van Lichtenvoorde genoemd in 1658 en 1660. Hij moet na 06-06-1668 overleden zijn, want dan ondertekent hij als getuige nog een schuldbekentenis van Derck Bitmans.

Uit het huwelijk tussen Coen Tongerlo en Magdalena Krabbenborgh zijn de navolgende kinderen geboren:

-(de volgorde is betrekkelijk willekeurig)-

- 1) HENRICK
 Gedoopt :-10-1665 te Bredevoort van Lichtefoord Koene Tongerlo en Magdalena Krabbenborgh haer kint g. Henrick.
 Getuige Ulrich Hoet en Adriaen Jongman en Willemken Knippenbergh.
 Geen verdere gegevens bekend.
- 2) BERENT (volgt A III a)
- 3) GARRIT
 Lidmaat Herv.Kerk Lichtenvoorde op 03-11-1689 (op belijdenis aangenomen) en in 1715.
 Hij ondertekent op 20-05-1727 als Gaerit Koeneszoon Tongerlo als buerge (borg) samen met zijn zwager Henderijck Breuckelaer bij de koop van een huis in Lichtenvoorde door Jan Brethouwer en Anna Tongerloo eheluiden. (Voor Hendrick Breuckelaer en Anna Tongerlo, zie hieronder).
 Hij is overleden op 06-09-1754 te Lichtenvoorde, waarschijnlijk ongehuwd.
- 4) JANNA
 Lidmaat Herv.kerk Lichtenvoorde op 24-06-1686 (belijdenis).
 Zij ondertrouwt op 21-12-1695 en trouwt 19-01-1696 te Lichtenvoorde als dochter van Coene Tongerlo met Wijnold Schreurs nagelaten soon van wijlen Hendric Schreurs, beide uijt Lichtenvoorde.
- 5) WILHELMINA
 Lidmaat Herv.Kerk Lichtenvoorde op Kerst 1691, Pasen 1695 en op Kerst 1715.
 Zij ondertrouwt op 28-08-1701 en trouwt 10-09-1701 te Lichtenvoorde als dochter van Coene Tongerlo met Godert van Bronckhorst, nagelaten soon van Bruno van Bronckhorst, beide uit Lichtenvoorde.
- 6) ANNA BERENTJEN
 Zij deed op Kerstmis 1694 belijdenis en wordt ook als lidmaat van de Herv.kerk van Lichtenvoorde genoemd op 24-06-1732.
 Zij ondertrouwt op 31-03-1715 te Lichtenvoorde als dochter van Coene Tongerlo uijt Lichtenvoorde met Jan Brethouwer, weduwaer van wijlen Geesjen Egelinck van hummel.
- 7) AELTJEN
 Gedoopt op 03-11-1678 in de Herv.kerk te Lichtenvoorde.
 Vermelding in het lidmaten register Herv.kerk op Pasen 1698 en in 1715.
 Zij ondertrouwt op 19-03-1719 en trouwt te Lichtenvoorde op 02-04-1719 als j.dochter van Kune Tongerlo met Hendrick Breuckelaer nagelaten soon van wijlen Hendrick Breuckelaer beide uijt Lichtenvoorde.
 Uit eigenhandig geschreven en ondertekende rekeningen uit 1726 bleek Hendrick schoenmaker te zijn.
- 8) JOHANNES
 Gedoopt 20-03-1681 in de Herv.kerk te Lichtenvoorde.
 Lidmaat Herv.kerk te Lichtenvoorde Pasen 1704, 1715 en Pasen 1718. Ondertrouwt 23-03-1724. Trouwt 21-05-1724 te Lichtenvoorde

als j.m. nagelaten soon van wijlen Kune Tongerlo met Armgard Berentsen, j.dochter, nagelaten dochter van wijlen Winolt Berentsen, beide uijt Lichtenvoorde.

Jan Tongerlo ging in 1736, na de grote brand van Lichtenvoorde naar Winterswijk, om geld in te zamelen voor de getroffen bevolking. Hij ontving f 46,-

Hij was tijdelijk diaken in 1728.

Zijn vrouw was lidmaat van de Herv.Kerk in Lichtenvoorde en wordt vermeld op Michiel (29 Sept.) 1724 met de aantekening: op attestatie van Zutphen. Obiit. (Het woord obiit is er waarschijnlijk later aan toegevoegd). Zij overleed vermoedelijk 30-08-1743 en haar man Jan Tongerlo vermoedelijk op 29-10-1744, beiden te Lichtenvoorde.

Johannes Tongerlo was schoenmaker, wat bleek uit door hem zelf geschreven rekeningen, van o.a. door hem gemaakte en gerepareerde schoenen, mulen,, riemen voor de kar enz.

De gehele afrekeningsstaat begint:

9 maart 1721 en eindigt op 3 juli 1728 en betrof de afrekeningen van het door hem geleverde werk"voor d'Heer Richter Stump".

Halverwege sluit hij de totaalstaat af en schrijft dan :

"Bekenne yck Jan Tongerlo van mynheer Ryghter van dese Rekeninghe te dancke bedoelt den 10 Janewary 1726". Hij ondertekent :

Jan Tongerlo. 1)

Even verderop staat : "*Anno 1726 Den 10 Jannewary met mynheer Ryghter alles afgerekent, soo dat wij malkander nyet schuldigh blijft*". Daarna vervolgt hij weer:

"De 13 feberwary mijnheer een halshant voer den hont gemaect, 6 stuivers". Den 16 dyto mynheer een paer schoenen f 1 en 16 stuivers.

Den selven mynheer een paer mulen f 1 en 10 stuivers.

De schoenen en mulen voor dames (mogelijk een kleinere maat of iets minder luxe uitgevoerd) blijken steeds goedkoper te zijn.

Zo noteert hij:

Den 2 mrt de olste juffer een paer mulen. 18 stuivers.

Den 6 julij de Jonghste Juffer een paer schoene f 1 en 5 stuivers.

Hij eindigt: *Den 3 Julij 1728 voer de ryghter een velleke gelodt (geloid) 6 stuivers en ondertekent wederom.*

Uit het huwelijk van Jan Tongerlo en Armgard Berentsen is slechts een dochter MAGDALENA bekend. Ze werd op 12-04-1726 te Lichtenvoorde gedoopt in de Herv.kerk.

Lidmaat Herv.kerk Pasen 1743. Zij ondertrouwt te Lichtenvoorde op 30-05-1745 als j.dochter van wijlen Johan Johan Tongerlo met Gerrit Hendrik Brethouwer j.m. soon van wijlen Jan Brethouwer, beide de alhier. (=Lichtenvoorde)

Hij overleed op 21-05-1755 en werd begraven te Lichtenvoorde: 24-05-1755.

Zij hertrouwde op 24-05-1756 te Lichtenvoorde als weduwe van Gerrit Hendric Brethouwer van Lichtenvoorde met Jan Willem Hijink, zoon van Hendrik Harmelink uit Winterswijk.

Kinderen uit het 1e huwelijk:

1.) Johanna	gedoopt 17-07-1746	L.'voorde
2.) Anna	gedoopt 02-02-1749	L.'voorde
3.) Janna	gedoopt 16-05-1751	L.'voorde
4.) Frederica	gedoopt 15-02-1754	L.'voorde

Kinderen uit het 2e huwelijk:

5.) Grada	gedoopt	04-03-1757	L.'voorde
6.) Gerrit Jan	gedoopt	16-03-1760	L.'voorde
7.) Hermannus	gedoopt	07-08-1763	L.'voorde
8.) Anna Wilhelmina	gedoopt	12-03-1769	L.'voorde

Vreemd genoeg wordt de moeder bij de dopen steeds HELENA genoemd, terwijl ze MAGDALENA wordt genoemd bij de doop- en huwelijksinschrijving. Bij het huwelijk van laatstgenoemde Anna Wilhelmina te Borculo op 05-04-1803 (ondertrouwt 16-05-1802 te Borculo) met Hendrikus Stephanus van Rijsoort, j.m. zoon van Gijsbert van Rijsoort en Gesina Derksen, geboren te Haaksbergen en wonende te Borculo, bleek dat zij in Borculo woonde en dat toen haar ouders toen reeds waren overleden. Haar moeder wordt hier ook Magdalena Tongerlo genoemd.

TAK IN MANNELIJKE LIJN UITGESTORVEN

=====

9.) HARMEN (of Hermannus) volgt A IIIb

A IIb HENDRICK

Zijn geboortjaar is niet bekend, maar zal omstreeks 1645 zijn geweest. Hij wordt genoemd in het lidmaten register van de Herv.kerk te Lichtenvoorde Kerst 1673 en 1677. Hij overleed voor 01-05-1681 en na 1678.

Hij trouwt 14-01-1674 te Lichtenvoorde als nagelaten soon van zal.: Berent Tongerlo met Henrickje Ten Have, nagelaten dochter van zal.burgemeester Willem Ten Have en Geesken Arents (zie lidmaten register Herv.Kerk 1647 pag. 148). Het echtpaar Tongerlo/Ten Have vertrok naar de Pfalz, maar keerde later weer terug.

Hendrick Tongerlo is in Februari 1672 te Bredevoort getuige bij de doop van het kind Geertruijt, dochter van Jan Berentsen Muller en Geesken Dercksen.

Na het overlijden van Hendrick Tongerlo hertrouwde Hendrickje Ten Have te Lichtenvoorde op 22-05-1681 (ondertrouwt 01-05-1681) als nagelaten weduwe van Hendrick Tongerlo met Herman Sterrenborgh, j.soone van Joachim Sterrenborgh, beide wonende alhier (=Lichtenvoorde).

Herman Sterrenborgh was kerkmeester te Lichtenvoorde van 1681 tot 1701. Zijn vader Joachim Sterrenborgh, getrouwd met Hendrica Ten Have, vervulde dat ambt van 1679 tot 1681.

Kinderen uit het 1e huwelijk:

1) WILLEMINA

Lidmaat Herv.kerk te Lichtenvoorde Kerst 1691 en Pasen 1695.
Zij trouwt 16-06-1709 te Lichtenvoorde (ondertrouwt 02-06-1709)
als nagelaten dochter van wijlen Hendrik Tongerlo uyt Lichten-
voorde met Harmen Evers, soon van Evert Evers van Hummel.

2) ANNA LIESEBET (ELISABETH)

Gedoopt 04-08-1678 te Lichtenvoorde. Lidmaat Herv.kerk aldaar
Kerst 1697.
Trouwt op 10-11-1715 als dochter van wijlen Hendric Tongerlo met
Berent Kumans j.m. uit Zutphen.

TAK IN MANNELIJKE LIJN UITGESTORVENIIa BERNDT (genaamd "de Oude" of "Senior")

Geboortejaar onbekend, maar zal omstreeks 1645 zijn. Hij overlijdt na 14-11-1717 en voor 28-06-1722. Wordt nog vermeld in het lidmaten register van de Herv.kerk te Lichtenvoorde in 1715.

Hij trouwt op 26-05-1678 te Lichtenvoorde (ondertrouwt 28-04-1678) met Geesken Planten, dochter van Jan Planten. (Voogd en diakon van Lichtenvoorde, genoemd o.a. in 1658, 1672 en 1678. Tevens provisor van de huisarmen in 1659.

Uit het huwelijk tussen Berndt Tongerlo en Geesken Planten zijn de volgende kinderen geboren:

1.) JOHANNA MARIA

Gedoopt 02-02-1679 te Lichtenvoorde. Doopgetuigen waren Jenneken Tongerlo, Herman Sterrenborg en Aeltje Planten.

Zij trouwt op 01-04-1708 te Zutphen met Derk Sibink, soldaat in de Compagnie van d'Heer Capitein van Minningen. Johanna Maria van Tongerlo wonende alhier. (=Zutphen)

Zij hertrouwde op 29-10-1717 te Zutphen, als weduwe van Derk Siebing, wonende te Zutphen met Pieter Balfort, soldaat in de compagnie van den Heer Capitein van Thouars. Pieter Balfort werd gedoopt te Dordrecht op 29-10-1672 in de Schotse Kerk. Zijn ouders waren: Gilbert Balford en Mary Manning. Zij ondertrouwden te Dordrecht op 26-03-1663 in de Schotse Kerk. De trouwinschrijving luidt:

"Gilbert Balfoord of Dort soldier of the Comp. of Lieut. Collonel Dolman, dwelling in the New Church yard and Mary Manning j.d. of Tiel, dwelling in the old broad street, contracted Mar. 9-1663. Married in the Lind, Mar 26."

Het echtpaar Balford/Manning woonde daarna in de Doelstraat in Dordrecht. Gilbert voer als zeesoldaat op het schip "de Groot Hollandia" (300 man en 60 stukken geschut) van de Admiraliteit van de Maze (te Rotterdam) in de diverse Engelse oorlogen. Op genoemd schip eerst onder Vice-Admiraal Egbert Meeuwisz. Cortenaer in 1663 en in 1667 onder Vice-Admiraal Aert van Nes bij de Tocht naar Chattam. Hij behoorde tot de groep mariniers, die het fort Sheerness veroverden.

De overlijdensdatum van Pieter Balfort is niet bekend. Johanna Maria van Tongerlo werd op 28-02-1758 te Zutphen begraven.

Uit hun huwelijk zijn 5 kinderen bekend:

1.) Derk	Gedoopt	26-08-1716	Zutphen.
2.) Jan Willem	Gedoopt	12-03-1719	Zutphen.
3.) Arend	Gedoopt	10-02-1722	Zutphen.
4.) Johannes	Gedoopt	01-22-1724	Namen.
5.) Willem Hendrik	Gedoopt	13-07-1730	Deventer.

2.) HERMIJNA

Gedoopt 20-11-1681 te Lichtenvoorde. Geen verdere gegevens bekend.

3.) HENDRICK (volgt BIII)

4.) LYSBETH

Gedoopt 16-07-1690 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.

Ondertrouwt op 28-06-1722 te Lichtenvoorde, als nagelaten dochter van wijlen Berent Tongerlo uyt Lichtenvoorde, met Stephen van Schoten van Zutphen. Met attestatie van Zutphen.

Na het overlijden van Stephen van Schoten trouwt ze voor de 2e maal op 22-05-1727 te Lichtenvoorde (Ondertrouwt 04-05-1727) als nagelaten weduwe van wijlen Stephen van Schoten in Lichtenvoorde met Johannes Theodorus Bronckhorst j.m.s. van Wilhelmus Bronckhorst van Bosbeek.

5.) ANNA ALEIJDA

Gedoopt 22-09-1695 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.

Zij is ondertrouwt op 28-06-1722 te Lichtenvoorde als nagelaten dochter van Berent Tongerlo senior uyt Lichtenvoorde, met Ludwig Diderich van Aleman, nagelaten soon van wijlen Johan Martin Aleman van Braeckelen.

Uit dit huwelijk:

- 1.) Lodewijk Adolf, geboren 08-04-1718 te Lichtenvoorde. Saeculier priester. Studeerde te Recklinghausen en Munster. Tot priester gewijd op 22-09-1742. Werd daarna pastoor te Groenlo. Deed in 1806 afstand op 89-jarige leeftijd, na 63 jaar pastoor te zijn geweest.

Hij overleed op 15-12-1812 te Groenlo en werd begraven in de Oude St.Calixtuskerk. Later werd omstreeks 1890 verteld dat hij in de R.K.kerk begraven zou liggen en slechts een kist stenen in de andere kerk.

- 2.) Bernardus,
Gedoopt 09-03-1727 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.
- 3.) Janna,
Gedoopt 22-01-1730 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.
- 4.) Anna Maria,
Gedoopt 02-11-1732 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.
- 5.) Johan Martin
Gedoopt 03-07-1735 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.
- 6.) Catharina
Gedoopt 24-11-1737 te Lichtenvoorde in de Herv.kerk.

Mogelijk zijn er nog meer kinderen uit dit huwelijk voortgekomen en zeer waarschijnlijk elders gedoopt. Het feit, dat Lodewijk Adolf (hier als le kind genoemd) niet te Lichtenvoorde in de Herv.kerk werd gedoopt, maar mogelijk in een andere plaats in de R.K.kerk en later zelfs priester werd en er pas vanaf 1727, kinderen in de Herv.kerk werden gedoopt, doet vermoeden dat de ouders pas later deel zijn gaan uitmaken van de Herv.gemeente te Lichtenvoorde. Toen Johan Martin werd gedoopt, was zijn broer Lodewijk Adolf reeds 17 jaar. Omstreeks die tijd zal laatsgenoemde zijn begonnen met zijn lagere studies bij de jezuïten in Reclinghausen. Opmerkelijk is daarbij dan ook de tekst in het doopboek van Lichtenvoorde op 03-07-1735 bij de doop van Johan Martin. (zie hierboven kind no.5).

Wordt vervolgd

**Harreveld doorgrond
Historisch-archeologisch onderzoek
naar 'eene olde haevesaete'**

Sinds de oprichting, begin 1990, bent U in De Lichte Voorde gewend verslag te krijgen van de activiteiten van de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde. In die vier jaar ging het vooral om waarnemingen en opgravingen in vrij kleine bouwputten waaruit toch de nodige aanvullingen op de Lichtenvoordse geschiedenis aan het daglicht kwamen. Zo werd op verschillende lokaties de gracht die om de oude nederzetting liep aangetoond en onderzocht. Hierdoor kunnen we ons een gedetailleerder beeld vormen van Lichtenvoorde 'zoals het was'. Daarnaast hebben de opgravingen vele tastbare zaken op geleverd die de geschiedenis nog meer verlevendigen. De A.W.L. beperkt zich echter niet alleen tot de kern van Lichtenvoorde. In principe worden alle bouwactiviteiten op archeologisch interessante plaatsen binnen onze gemeente in de gaten gehouden.

De lokatie van het grootschaligste projekt dat de A.W.L. in haar betrekkelijk korte bestaan onder handen heeft gehad moet in Harreveld worden gezocht. De neerslag van dit historisch-archeologisch onderzoek 'naar eene olde haevesaete' zal binnenkort in boekvorm verschijnen.

In december 1991 werd bekend dat het oude internaat in Harreveld, na jaren van leegstand en verschillende branden, gesloopt zal worden.

De neo-gotische internaatsgebouwen staan op historische grond. Binnen de grachten, die tegenwoordig het terrein omgeven, heeft eens de havezate of wel het huis Harreveld gestaan. Het huidige dorp Harreveld vindt zijn oorsprong in de havezate met de boerderijen, die er omheen lagen. Diverse adellijke families hebben er gewoond, maar ook priesters vonden er in roerige tijden een schuilplaats en konden vanuit de havezate hun geloof verkondigen.

Wanneer duidelijk wordt dat bij de sloop en de voorgenomen nieuwbouw grote grondmassa's zullen worden verzet, is dat voor de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde reden genoeg om tot actie over te gaan. Dit om te voorkomen dat de informatie die in de grond ligt opgeslagen, het 'bodemarchief', definitief verloren gaat.

Tijdens de opgraving wordt ons door de heer M.A.C. de Beer, algemeen directeur van Jongerenhuis Harreveld, gevraagd of de bevindingen van de onderzoeken in boekvorm kunnen worden uitgegeven. Het boek zou dan moeten verschijnen ter gelegenheid van de officiële opening van de justitiële behandelingsrichting 't Anker, waarvoor men op dat moment de bouwput aan het uitgraven is. Hierdoor wordt ons de mogelijkheid geboden om nieuwe vondsten uit archieven over de geschiedenis van Harreveld te publiceren. Tegelijkertijd zou voor het eerst een uitgebreid Achterhoeks vondstcomplex worden vastgelegd. Deze kans hebben we niet voorbij laten gaan.

'Harreveld doorgrond', zoals de titel van het boek zal worden, is opgesplitst in drie delen.

In deel I is de historie van de behuizing binnen de gracht beschreven. Hoewel de meeste nadruk is gelegd op de geschiedenis van het huis Harreveld en zijn bewoners, komt ook de latere periode van klooster tot behandelingsrichting aan de orde.

Afb. 45. fragment BAARDMANKRUIK

- HAR.PUT 1A
- 1600-1650
- Duitsland (Frechen)
- 11,5/9,5
- steengoed
- gedraaid, oplegwerk, engobe (bruin), kobaltoxide (blauw), zoutglazuur

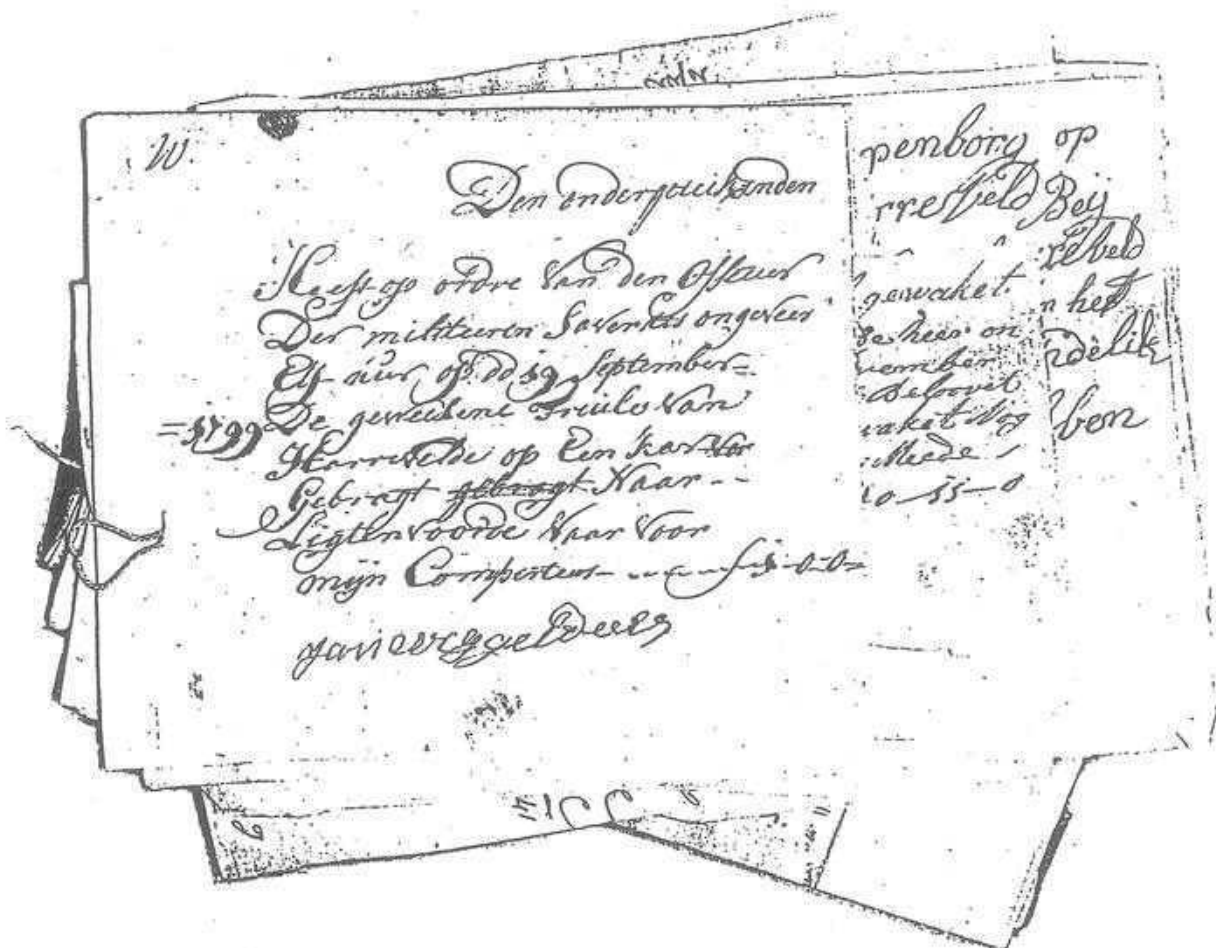
*Afb. 3. Op deze wijze worden de Harreveldse bodemvondsten afgebeeld, eventueel aangevuld met een profieltekening. De datering van het kruikfragment komt overeen met de periode dat Ursula van Middachten (afb. 1) veel op Harreveld vertoefde.
(foto Joop Hubers, Groenlo)*

De publikaties van de heer Th.A.M. Thielen over Harreveld vormden een uitstekende basis.

Daarnaast is er in diverse archieven en literatuur veel nieuw, aanvullend materiaal gevonden. Een belangrijke vondst was een inventarislijst uit 1798 van de goederen, welke zich toen op het huis Harreveld bevonden. De toenmalige bewoners Judith van Dorth en haar broer Toon hadden zich door de jaren heen behoorlijk in de schulden gewerkt. De schuldeisers, waaronder de familie Van Heeckeren van de Wiersse, hadden er bij de richter Van der Meer de Walcheren van Lichtenvoorde op aangedrongen tot veiling van de roerende goederen over te gaan.

In augustus 1798 vond deze veiling plaats. Onder de kopers waren niet alleen inwoners uit Lichtenvoorde maar ook uit Aalten en Varsseveld. Steven Schaars uit Aalten kocht een 'buroo glad hout' voor de prijs van vijftig gulden. Dit was één van de duurdere spullen. Voor elf stuivers kwam Bart Leveman uit Lichtenvoorde in het bezit van een aantal 'moesevallen'. Ook de complete inventaris van de boekenkast van de Van Dorths is vermeld. Van de ongeveer negentig boeken gaan er veel over politiek, maar ook in godsdienstige zaken en het onderhoud van tuinen waren ze geïnteresseerd.

De complete inventarislijst, die ongeveer zeven pagina's beslaat, zal als bijlage in het boek worden opgenomen.

afb. 2. Een stapeltje rekeningen uit het eind van de 18e eeuw. Bovenop de rekening van Jan Weggelder voor het transport van de 'geweesene freule van Harreveld' naar Lichtenvoorde.

afb. 1. Ursula van Middachten (1570-1643),
vrouwe van Harreveld.
(foto Iconografisch Bureau, Den Haag)

Afb. 4. Gerestaureerde muilt afkomstig uit put 6
(zie afbeelding omslag).
Na conservering van het leer werd onder andere deze
muilt gerestaureerd door Bennie Meekes, lid van
onze vereniging.
(foto Joop Hubers, Groenlo)

In deel II wordt de gang van zaken tijdens de archeologische opgraving gedurende de sloop en het uitgraven van de bouwput op het terrein geschetst. Bij het eigenlijke graafwerk werd de Archeologische Werkgroep Lichtenvoorde bijgestaan door leden van de Stichting Archeologische Werkgroep Groenlo en van de Werkgroep Archeologie van de A.D.W. (Aalten, Dinxperlo en Wisch). Zij brachten heel wat uurtjes met ons in de Harreveldse modder door.

De Harreveldse gracht heeft een grote hoeveelheid vondsten prijsgegeven. Zo wordt achtereenvolgens het aardewerk, het glas, de kleipijpen, het leer, de houtvondsten, de textielresten, het metaal en het bouw materiaal beschreven. Drs. F. Laarman en de heer R. de Man, beiden verbonden aan de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (R.O.B.), onderzochten en beschreven respectievelijk het botmateriaal en de plantaardige resten die tevoorschijn kwamen uit de Harreveldse gracht. Daarnaast hebben bij de determinatie en beschrijving van de vondsten vele vakmensen en beroepsarcheologen hun medewerking verleend.

Door het op deze manier vastleggen van de bodemvondsten die aan het daglicht kwamen tijdens de opgraving is een catalogus ontstaan. Deze geeft een beeld van vondsten die enerzijds veelal karakteristiek zijn voor de Achterhoek en anderzijds een afspiegeling zijn van het leven op een havezate.

Tenslotte wordt in deel III, door het combineren van de resultaten van het archiefonderzoek en de opgraving, een beeld gevormd van het huis, de bewoners en hun dagelijkse leven op een plek die zo nauw verbonden is met het Harreveld van toen en nu. Zo kunnen een aantal vondsten toegewezen worden aan toenmalige bewoners/eigenaren van de havezate. Aan de hand van de inventarislijst uit 1798 wordt duidelijk wat zich op dat moment op de havezate bevond en wat daarvan teruggevonden is tijdens de opgraving in de gracht.

Met behulp van de opgravingsresultaten in combinatie met de kaart van landmeter Jan van Lindt uit circa 1650 is een reconstructie van de havezate gemaakt. Alle gegevens zijn in de computer ingevoerd en met behulp van een zogenaamd 3-D (3-dimensionaal) programma is een beeld van de havezate door de computer berekend.

Het op deze manier totstandgekomen 'plaatje' vormt de afsluiting van een tijd van intensief archief- en bodemonderzoek naar een stukje vervlogen, bewogen Harrevelds verleden.

Harreveld doorgrond. Historisch-archeologisch onderzoek naar 'eene oude haevesaete'.

auteurs: Godfried Nijs en Hermine Manschot-Tijdink, met bijdragen van Frits Laarman en Ruud de Man.
 uitgave: Staring Instituut, Doetinchem
 omvang: ± 180 pagina's met 163 foto's en 89 tekeningen
 formaat: A4

Het boek verschijnt in oktober en zal dan f 49,90 gaan kosten.

Als lid van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde kunt U 'Harreveld doorgrond' voor een gereduceerde prijs van f 39,90 door middel van bijgaande bon bestellen.

Godfried Nijs

Hermine Manschot-Tijdink

AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

In het afgelopen half jaar (sinds de vorige periodiek no.28) werd onze bibliotheek met de volgende items aangevuld:

Boeken.:

- Oud Rekken in Beeld, door J.Bake
Ontvangen van de Historische Kring Eibergen.
- Groenlo in de Verte, door Valentijn Smit.
Ontvangen van de Oudheidkundige Kring Groenlo.
- Lichtenvoorde 1000 jaar, uitgegeven t.g.v. de 1000-jaar viering in 1946.
Ontvangen van de fam. Bakker.
- Pak oude ELNA's van 1974-1975 (met historie van de kermis).
Ontvangen van de fam. Bakker

Periodieken :

- De Schaorpaol, no. 94/1 en 94/2, van het Staring Instituut.
- Freriksnieuws, no. 67 (dec.'93) en no.68 (april '94).
- Old-Nee, no. 40 (mrt.'94), van Hist. Kring Neede.
- GROLL, aanvulling mrt '94 (blz. 532-530) van Oudh.k.Ver.Groenlo.
- Kronijk van Deutekom en Salehem enz. no. 70 (dec.'93) en no. 70a (een Thema-nummer over de Slangenburg) en nummer 71 van mrt.'94.
Van Oudh.k.Ver.Zelhem.
- Gelders Erfgoed, no. 93/5, 93/6, 94/1 en 94/2.
Van G.O.C.
- Alledaagse dingen, no. 93/6, 93/7 en 8, 94/1.
Ned.Centr.v. Volkscultuur.
- Contact Orgaan A.D.W. van dec.'93 en april'94 van de Hist.Werkgemeensch. Aalten, Dinxperlo en Wisch.
- Old Ni-js, no. 22 en no 23.
Kroniek van Eibergen, Beltrum, Rekken en Zwolle.
- Het Hoenderboom no. 24, dec. 1993.
Van de Oudh.k.Ver. "Zuwent".

Al deze boeken en periodieken (en vele andere) zijn in te zien en te leen bij onze bibliotheek.

Voor informatie contact opnemen met de bibliothecaris:

J.C.WANSING
WILGENSIRAAT 6
7131 ZP Lichtenvoorde
tel.: 05443-74299

AANWINSTEN FOTO-ARCHIEF

- * Ontvangen van mevr. Th.H. Thielen te Boxtel doosje met 58 dia's en beschrijving. Onderwerpen o.a. Harreveld, oud Lichtenvoorde en Achterhoek
- * Ontvangen van mvr. W.v.d. Kieft, 10 kleurenfoto's van de Johanneskerk te Lichtenvoorde najaar 1993.
- * Ontvangen van de fam. Eppingbroek te Winterswijk:
 - 11 dia's, reproducties van oude onderwerpen uit Lichtenvoorde en Harreveld.
 - 20 foto-reproducties van onderwerpen uit oud-Lichtenvoorde en omgeving.
- * Door G.Eppingbroek voor de vereniging gemaakt kleine reportage van 15 foto's van de officiële opening van het nieuwe gemeentehuis op 24 februari 1994.
- * Door de heer J.Ch. Wansing ter reproductie beschikbaar gesteld, 6 foto's van onderwerpen betrekking hebbende op de Ned.Hev.Kerk en de Chr.School en Verenigingen alhier.
- * Door mvr. T. Haeke-Ilkink te Winterswijk beschikbaar gesteld ter reproductie 4 foto's, met als onderwerpen: R.K.Meisjesschool, R.K.-Bewaarschool, R.K.Kerk en de kermis.
- * Ook door de heer J.Kruijper werden we in de gelegenheid gesteld uit enkele oude bladen een aantal foto-reproducties te maken.

Alle gevers hartelijk dank.

G.J.A.Eppingbroek.

P E R S O N A L I A

Op 1 januari 1994 had de vereniging 132 leden.
De volgende mutaties hebben zich het eerste half jaar van 1994 voorgedaan.

Nieuwe leden:

Mevr. A.Ch.M. Stoer	St. Annastraat 538	Nijmegen
F.A.M. Bonnes	Ludgerstraat 11	Lichtenvoorde
J.J.B. Ernst	Beethovenstraat 28	Lichtenvoorde
F.H.J. Bulthuis	Bachstraat 2	Lichtenvoorde
W. Huinink	de Coevering 4	Veghel
W.B.G. Tijdink	Nieuwe Maat 15	Lichtenvoorde
R. Wissink	Bilderdijkstraat 11	Lichtenvoorde

Allen nogmaals van harte welkom in onze vereniging.

Bedankt:

Fam. B.H. Schutten	Harreveldseweg 18	Zieuwent
W.J. Hogenkamp	Franciscanerhof 13	Lichtenvoorde

Adreswijziging:

Naam	Nieuw adres.	
mevr. M. Marijnse-Hendriks	Esdoornstraat 10 (alleen postadres)	Lichtenvoorde
mevr. G. Kelderman-Tenten	Nootweg 79	Loosdrecht
F.J.C.H. Hulshof	Voordijk 61	Schelluinen
mvr. T.G. Stortelder-Roosma	Oude Aaltenseweg 27	Lichtenvoorde
B.H.W. van Lochem	Dorpsstraat 24b	Zieuwent

Door deze mutaties is ons aantal leden nu gekomen op 137.
Van deze 137 leden komen er 31 van buiten de gemeente Lichtenvoorde.

Hierbij verzoek ik alle leden dringend eventuele adreswijzigingen of andere mutatis als opzegging lidmaatschap of aanmelding van een nieuw lid enz. dit schriftelijk te doen bij:
de leden-administrateur:

G.J.A. Eppingbroek
Koekoekstraat 16
7102 AZ Winterswijk
tel.: 05430- 15408

INHOUDSOPGAVE:

1.	Voorwoord van de redactie	pag.	1
2.	Verslag jaarvergadering	pag.	2
3.	Verslag dialezing	pag.	4
4.	Verslag excursie Kasteel Huis Bergh	pag.	5
5.	Gemeentehuis-raadhuis-bestuurscentrum	pag.	6
6.	Smeekschrift vrijheid van onderwijs	pag.	10
7.	De dokterswoning	pag.	12
8.	Het herdersambt Niessink-Hondvorst-Lonink	pag.	18
9.	Genealogie: het geslacht Van Tongerlo	pag.	22
10.	Het boek 'Harreveld doorgrond'	pag.	32
11.	Aanwinsten bibliotheek	pag.	35
12.	Aanwinsten foto-archief	pag.	36
13.	Personalia	pag.	37

ADRESSEN:

Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde:

A.J.Vos	Voorzitter	Patronaatsstraat	43	tel.:75326
A.W.Driesen	Secretaris	Schatbergstraat 7131 AS	60	tel :72823
G.J.A.Eppingbroek	Penningmeester	Koekoekstraat Winterswijk	16	tel.:05430 -15408
A.W.M.Polders	Redactie	Brechtstraat	3	tel.:74107
G.A.Th.M.Nijs	Archeologie	Past.Sandersstraat	13	tel.:76947

Digitale bewerking
Henk Hanselman
2013